

NOVI ODMEVI

GLASILO
KULTURNO
PROSVETNEGA
DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM
JUNIJ 2010
ŠTEVILKA 41
ISSN 1331 - 548x

Slovenski dom, naš drugi dom

RAZMIŠLJANJE PRED POLETJEM

Od zadnje številke Novega odmeva se je zvrstilo toliko velikih in pomembnih dogodkov za Slovence na Hrvaškem, da bi lahko govorili kar o zgodovinskem obdobju.

Ne želimo pretiravati z vzhičenjem in navdušenjem, saj simbolna dejanja ne bodo kar odpihnili težav, s katerimi se srečujemo v slovenskih društvih na Hrvaškem. Vsekakor pa smo prepričani, da bomo zdaj lažje zadihali, predvsem pa se ne bomo mogli kar naprej izgovarjati, da so za naše lastne neuspehe krive »zunajne okoliščine«.

Pojdimo po vrsti.

Najprej o dogodku, ki pomeni prelomnico v odnosih med Slovenijo in Hrvaško. Meddržavni sporazum o arbitraži je junija doživel potrditev na slovenskem referendumu. To pomeni, da se o mejnem sporu, ki odnose obremenjuje od osamosvojitve dveh držav, ne bodo več prepirali naši politiki, ampak bodo o poteku meje presodili strokovnjaki. To se ne bo zgodilo čez noč in zagotovo se bodo še kresale iskre, vendar vsi upamo na pošteno rešitev. Z njo najbrž ne bosta povsem zadovoljni ne ena ne druga država, vendar bo ta problem umaknjen iz dnevne politike. To tudi pomeni, da zaradi mejnih nesoglasij ne bo več blokade hrvaških pogajanj z Evropsko unijo. In nenazadnje – Slovenci na Hrvaškem si lahko oddahnemo, saj se nam ni treba bati vedno novih napetosti, ki so nas pritiskale na nas in nas hromile pri vsakdanjem delu. Drugič, po trinajstih letih je z dnevnega reda umaknjena še ena zamera. Hrvaški sabor je izglasoval vrnitev Slovencev v preambulo hrvaške ustave. Še enkrat je treba zapisati, da izbris iz ustave leta 1997 ni ogrozil našega delovanja in obstoja. Naše manjšinske pravice so bile ohranjene in zaščitene. Res pa je, da je izbris kot temna senca visel nad

našo skupnostjo, da smo ga doživljali kot krivico in da nam ni bilo prav nič prijetno, ko so ga posamezniki v politiki občasno zlorabljali za dokazovanje o diskriminaciji manjšine.

Tretjič, z novo zakonsko ureditvijo bomo tudi Slovenci na Hrvaškem poleg splošne volilne pravice dobili še dodatno pravico za izvolitev petih manjšinskih poslancev v Hrvaškem saboru. To pomeni, da se nam na dan parlamentarnih volitev ne bo več treba odločati, kako uporabiti svoj glas – ali bomo volili kot pripadniki manjšine ali kot državljani Republike Hrvaške. To torej pomeni, da bomo lahko odločali o obojem: ne le o tem, katero politično opciji podpreti, ampak tudi o tem, kdo naj zastopa manjšine, predvsem nas, Slovence, v hrvaškem zakonodajnem telesu.

Če ostanemo samo pri teh treh pomembnih dogodkih, lahko rečemo, da se nam je s slovenskih src na Hrvaškem odvalilo kar nekaj kamnov, ki so jih po letu 1991 naplavile zgodovinske in družbene okoliščine.

In kaj zdaj? Zdaj je nastopil čas, ko se moramo zazreti vase in se vprašati, kaj lahko sami (in ne drugi namesto nas!) storimo za ohranitev in razcvet slovenske skupnosti in naše identitete na Hrvaškem. Zdaj je vse v naših rokah. Zakaj ne bi brezdelnih poletnih dni izkoristili za razmislek o tem, kako bo vsak sam prispeval k tej veliki nalogi?

*Naslovnica:
Oto
Reisinger.
Več na
strani 18.*

SAMOSTOJNI KONCERT PEVSKEGA ZBORA SLOVENSKI DOM IN PODELITEV GALLUSOVIH NAGRAD

Zbor Slovenskega doma deluje že Z dolгих 79 let. V teh letih se je v njem zvrstilo veliko pevcev, ki so prihajali in odhajali. Tudi pesmi, ki so jih prepevali, je bilo veliko. Če bi zbrali vse skupaj, bi koncert potekal par dni.

Bogati zvoki in slovesna podelitev

Odmeven koncert je potekal v dveh delih. V prvem je zbor zapel Slovenski dom, naš drugi dom (besedilo Marijan Horn, glasba Petar Kutnjak), Slovenska dežela in Ej, tedaj Benjamina Ipavca, Dve beli brezi Ota Čeruja, Dajte mi zlatih strun Franza Xaverja Engelberta (solistka Adica Dobrić-Jelača), Pevec Antona Foersterja, Fala Vlaha Paljetka in Orkester Emila Cossetta. Po koncu prvega dela programa je predsednik Slovenskega doma Darko Šonc dolgoletnim pevkam in pevcem podelil Gallusova priznanja, ki jih Javni sklad Republike Slovenije podeljuje za dolgoletno aktivno delovanje v ljubiteljskih kulturnih skupinah

ODMEV

Novi odmev izdaja **Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom** iz Zagreba s pomočjo **Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske** in **Urada Vlade**

Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.
Za izdajatelja: **Darko Šonc.**
Uredništvo: **Miroslava Maria Bahun, Silvin Jerman, Polona Jurinić, Ivica Kunej, Franc Strašek, Darko Šonc.**

Pregled, priprava in oprema besedil: **Ilinka Todorovski.**
Oblikovanje in prelom: **Ljudevit Gaj.**
Tisk: **Intergrafika,** Bistranska 19, Zagreb.
Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku.

Naklada: 800 izvodov.
Naslov uredništva: **Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom,** Masarykova 13/1, 10000 Zagreb,
tel./fax 48 55 171;
slovenski-dom@zg.t-com.hr,
http://slovinci.hr

ozroma zborih v Sloveniji in izven nje. Zlato značko je prejela Miroslava-Maria Bahun, srebrne značke pa so dobili Irena Hribar-Buzdovačič, Jadranka Kene, Jasna Kotrle, Anton Lah, Božica Latinčič, Ana Marić, Višnja Mordej, Marija Ana Nemeč, Stanka Novkovič, Majda Piskernik, Lidia Renar, Vasilija Tovarloža, Marjan Vesel in Klara Žel ter iz zbora A. M. Slomšek Branka Ivankovič in Anita Škala. Bronaste značke so prejeli Marija Bjelić, Eugen Franjkovič, Ljubica Ivanišević, Fadila Lizačić, Ludovika Mustić, Jakov Šimunović, Ana Vrbančić in Alojzija Vukadinović.

Po kratkem premoru, med katerim so se obiskovalci osvežili s kozarčkom dobrega vina ali soka, so se pevci vrnili na oder, in sicer v drugačnih pevskih oblačilih. Zapeli so Meglico Oskarja Deva, Pojdam v rute Sama Vremšaka (solistka Adica Dobrić-Jelača), Rasti rožmarin in Zbadljivko Emila Adamiča, Po zelenem travniku Mira Kokola, Miciko v puengradi Uroša Kreka in Sem tancouva Franca Cigana.

Kako nam uspe?

Voditeljica Irena Hribar-Buzdovačič je v svojem prepoznavnem hudomušnem slogu obiskovalcem razkrila recept za uspeh zborovskega petja v Slovenskem domu: »Ko nas takole gledate in poslušate, niti ne veste, kaj vse smo prestali, da pojemo tako, kot pač pojemo. Izza

vsake pesmi je eno samo trpljenje. Dirigent nas tako matra, da bi včasih morali angažirati odbor za varstvo človekovih pravic. Na vajah ne smemo klepetati, mobitele moramo imeti ugasnjene, ne smemo zamujati, ne odhajati prej, ne škripati s stoli, ne peti preglasno, ne peti pretiho, ne prepočasi, ne prehitro, vsake

Mešani pevski zbor Slovenskega doma pod vodstvom Franca Keneja je imel 11. junija svoj prvi samostojni koncert v mali dvorani Lisinskega. Program je vodila Irena Hribar-Buzdovačič, ki je obiskovalce skozi večer popeljala z opisom pesmi in delovanja zbora.

pesmice se naučiti na pamet in ne gledati v note ampak v dirigenta, ne peti glisande (to je tisto ko mačkice zaviješ z glasom, ker ti tako pač duša hoče, dirigent pa ne dovoli... in kar je najhujše, ne smemo dihati. Včasih moramo ponavljati kakšen brezvezni delček po stokrat in takrat se ti vsi smejijo, čeprav so naslednjič oni na vrsti. Torej, trpljenje, trpljenje. Verjetno trpi včasih tudi naš dirigent, ko nas poslušja, ampak nas je več in zato mi bolj trpimo... In če ne zapojemo prav, na koncu trpijo še poslušalci. In

človek se vpraša, čemu vse to. Odgovor pa je zelo preprost: ZATO, KER RADI POJEMO.«

Pred slovesom je predsednik Slovenskega doma Darko Šonc pohvalil delovanje zbora in se zahvalil dirigentu Francetu Keneju, a tudi voditeljici koncertnega večera Ireni Hribar-Buzdovačič, voditeljici zbora Ivanki Nikčević in solistki Adici Dobrić-Jelača. Na koncu je zbor zapel še pesem Pozdravna, s katero se je poslovil od občinstva in končal koncert.

Irena Hribar-Buzdovačič

Slovenski dom, naš drugi dom

BOGASTVO RAZLIČNOSTI NA ZAGREBŠKEM CVETNEM TRGU

Štirinajst zagrebških nacionalnih manjšin, med njimi tudi slovenska, se je 12. junija drugič zapored predstavilo na zagrebškem Cvetnem trgu. Prireditev je letos nosila ime Bogastvo različnosti. Njen pokrovitelj je bil zagrebški župan Milan Bandić, organizator pa Koordinacija nacionalnih manjšin Mesta Zagreba, ki jo vodi Darko Šonc.

Darko Šonc, ki je tudi predsednik Sveta slovenske manjšine v Zagrebu, je kot glavni koordinator prireditve

v nagovoru dejal, da se Zagrebčanom želi pokazati del kulturne dediščine, ki jo negujejo manjšinska kulturna društva, sveti nacionalnih manjšin in predstavniki nacionalnih skupnosti. Zahvalil se je županu Bandiću in Mestu Zagreb za pokroviteljstvo in poudaril, da ravno bogastvo različnosti pripadnikov nacionalnih skupnosti bogati naš Zagreb. Njegovo razumevanje in prizadevanje, da bi se ohranile nacionalne manjšine, je bila vedno dodatna opora v prizadevanjih, da negujemo svojo kulturno različnost in jo ohranjamo pred pozabo. Župan Bandić, ki je odprl prireditev, je izrazil zadovoljstvo, da so se zagrebške manjšine zopet predstavile s svojimi običaji in tradicijo, kar je zelo dragoceno in nekaj, kar moramo negovati, saj nas različnosti lahko samo bogatijo.

Pisan kulturni program

V bogatem kulturnem programu, ki je trajal dobri dve uri, so sodelovali Albanci, Bošnjaki, Bolgari, Čehi, Črnogorci, Italijani, Judi, Madžari, Makedonci, Poljaki, Rusini, Slovenci, Srbi, in Ukrajinci.

Cvetni trg je bil praznik za oči, ves pisan od različnih narodnih noš, folklornih in glasbenih skupin, literatov in umetnikov, ki so prikazali del svoje identitete. Prijetni vonji in okusi kulinarčnih posebnosti so na stojnice privabili vrsto Zagrebčanov, ki so se družili in izmenjavali vtise s nastopajočimi. Bogastvo

Franc Rop s harmoniko in skupina Sudar.

različnosti so si ogledali tudi predsednik Sveta za nacionalne manjšine Aleksandar Tolnauer, Elizabeta Knorr in Željko Zaninović iz službe za uveljavljanje človekovih pravic, enakopravnosti spolov, odnosov z nacionalnimi manjšinami in verskimi skupnostmi ter razvoj civilne družbe ter predsednica Odbora za nacionalne manjšine zagrebške mestne skupščine Morana Paliković Gruden. Slovence je na odru predstavila skupina mladih glasbenikov Sudar, ki deluje v Slovenskem domu pod vodstvom profesorja tolkal Gorana Goršeta. Sudar poleg klasične glasbe neguje tudi poseben slog. Igra namreč tudi skladbe, v katerih je osnova slovenska tradicionalna pesem, ki je prirejena za tolkala. Skupaj s Francem

GOSTOVANJE PEVSKEGA ZBORA V RADEČAH

Počaščeni smo bili, ko smo iz Radeč prejeli povabilo, da naš pevski zbor 17. aprila nastopi kot gost na koncertu moškega pevskega zbora Svoboda. Zapeli smo s srcem in bili nagrajeni z velikim aplavzom.

Zelo zanimivo je, kako je prišlo do povabila. Članica našega zbora Đurđica Jureković je od mladih let prijateljica z gospo Milo, Slovenko, ki je študirala in zdaj živi v Zagrebu. Njena sestra Jadranka Stovičej je upokojena ravnateljica glasbene šole v Radečah. Prav ona je poskrbela za dogovor o nastopu in izpeljavo gostovanja.

Tisto pomladno soboto smo se okrog poldneva člani zbora in naše drago spremstvo v udobnem avtobusu podali na pot.

Prvi cilj je bilo Globoko, ljubko mestece našega zborovodje Franca Keneja. Tam smo imeli v lepem poslopju osnovne šole vajo. Ker je bil pred nami celovečerni nastop z gostitelji iz Svobode z veliko pesmimi, smo želeli biti kar se da dobro pripravljeni. V Globokem so nas pričakali Franc, njegova soproga in ljubeznive someščanke z okrepcilom, tako da so naše pesmi še lepše zvenele...

V Radečah, prijaznem kraju v Zaslavju, nas je sprejel predstavnik mesta,

nam ga predstavil in nas povabil v vas Počakovo. Tja smo potovali po strmi serpentinasti poti. Prišli smo do domačije, ki se ne ukvarja le s kmetijstvom, ampak tudi z zbiranjem zelo zanimivih etnografskih eksponatov. Po ogledu zbirke smo se okrepcili, nakupili nekaj domačih izdelkov in se vrnil v Radeče, kjer smo se pripravili na nastop.

Uspešen koncert

V prvem delu koncerta je moški zbor Svoboda, ki deluje že dolgih 80 let, izvajal lepe domače in eno dalmatinsko pesem. Nekateri člani tega zbora so ob tej priložnosti prejeli Gallusova priznanja

PRIMORSKA POJE V LISINSKEM

Že tretjič je eden od koncertov revije **Primorska poje** potekal tudi v Zagrebu, v koncertni dvorani **Vatroslav Lisinski**, hramu hrvaške kulture. Letošnja pevska prireditev je bila posvečena **90-letnici požiga Narodnega doma v Trstu** in **80-letnici poboja bazoviških junakov**.

Na koncertu, ki je bil 16. maja, je nastopilo šest zborov iz Primorske, prvi pa je kot gostitelj zapel mešani pevski zbor Slovenskega doma, ki je gostom in obiskovalcem tako zaželel dobrodošlico.

Gostovali so naslednji zbor: Komorni dekliški pevski zbor **Vox Ilirica** iz Ilirske Bistrice, zborovodkinja **Elena Sedmak**, MoPZ **Fran Venturini** – **Domjo, Dolina**, zborovodja **Ivan Tavčar**, MePZ **Senožeče**, zborovodkinja **Ada Škamperle**, MoPZ **Provox** – **Nova Gorica**, zborovodja **Ivan Mignozzi**, Vokalna skupina **Grgar** – **Nova Gorica**, zborovodja **Andrej Filipič** in MePZ **Obala** iz **Kopra**, zborovodja **Sebastjan**

Ropom, ki je igral na frajtonerci, so zaigrali polko **Na Golici** in staro slovensko zimzeleno melodijo **Tam**, kjer murke cveto. Tretjo skladbo z naslovom **Conga** pa so zaigrali za svojo dušo. Poželi so velik aplavz in zanimive komentarje publike. Slovenci smo se predstavili tudi oblečeni v gorenjsko narodno nošo, na stojnici pa z domačimi dobrotami: orehovo potico, janeževimi upognjenci, ocvirkovo potico iz ajdove moke, cvičkom in delčkom založniške dejavnosti, z vodičem **Zagreb in Slovenci**, ki je bila tako kot jedi v hipu razgrabljen.

Tudi letošnja prireditev je bila več kot uspešna, saj je dosegla namen, da se širši javnosti pokaže del kulturne dediščine manjšin in bogastvo različnosti.

Agata Klinar Medaković

Vrhovnik. Nastopajoče sta pozdravila predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc** in predsednik Zveze pevskih zborov Primorske **Anton Baloh**. Po odmevnem koncertu, kjer je vsak lahko slišal kaj za svojo dušo in srce, smo se pevci vseh zborov zbrali v preddverju dvorane in po prigrizku in osvežitvi še nekaj zapeli. Ob slovesu smo si rekli nasvidenje, spet bomo skupaj.

Miroslava-Maria Bahun

za dolgoletno petje v zboru. En član poje celo od leta 1947, a tudi drugi niso dosti zaostajali za njim, kar je naše člane zares navdušilo. Po lepih besedah uglednih predstavnikov mesta se je začel naš nastop, ki je bil uspešen, saj smo zapeli z srcem in nas je publika počastila z močnim aplavzom. Domačine je v imenu Slovenskega doma pozdravil **Franc Strašek**. Zahvalil se je za lep sprejem.

Neformalno druženje se je okoli miz, polnih raznovrstnih dobrot, ob pesmi nadaljevalo še nekaj uric. Tudi na tem srečanju smo občutili ljubezen in gostoljubje do nas, rojakov iz Zagreba. Dogodek nam je ostal v najlepšem spominu.

Vasiljka Tovarloža

Slovenski dom, naš drugi dom

41. TABOR SLOVENSКИH PEVSKIH ZBOROV

Junija smo se spet zbrali v Šentvidu pri Stični. Tokrat smo se pevskega druženja udeležili že 35. leto zapored. Kar lepa številka, če jo primerjamo s številko 41, ki stoji pred letošnjim pevskim taborom. 35 let, to res ni majhna stvar. Prejeli smo tudi pohvalo in zahvalo.

Peli smo v soboto, 19. junija, na koncertu slovenskih zborov iz drugih držav. Poleg nas so nastopili še MePZ in skupina Encijan iz Pulja, ŽePZ Prešernovke iz Šibenika, Camerata Slovenica iz Sarajeva, MePZ Bazovica z Reke, MePZ Avgust Pavel z Gornjega Senika na Madžarskem, MePZ Triglav iz Splita, MPZ Valentin Polanšek iz Obirska v Avstriji, MePZ Davorin Jenko iz Banja Luke, Ženska vokalna skupina Danica z Vrha, Sovodnje ob Soči v Italiji ter trije domači zbori. Koncert je bil dobro obiskan. Člani zborov smo se družili in skupaj peli, kot vedno so se rojevala prijateljstva.

Nedeljski dež ni utišal pesmi

V nedeljo nas je dočakal dež in deževalo je ves dan. Zato so glavno proslavo morala skrajšati. Ni bilo fanfar in narodnih plesov, pesem pa je bila kljub dežju! Prireditev pod naslovom So pesmi okrogle, pripravne za pet' je bila neokrnjena, saj so zbori odpeli vse, kar so se učili in naučili za ta dan. Prišlo je približno 150 pevskih zborov iz Slovenije, zamejstva in tujine. Pod dirigentsko palico Igorja Švare so pogumno zapeli 14 slovenskih ljudskih pesmi.

Slavnostni govornik je bil vodja Akademске folklorne skupine France Marolt Mirko Ramovš. Poudaril je pomen petja v vsakdanjem življenju pri ohranjanju narodna identitete.

Pred koncertom je zbrane nagovoril tudi župan Jernej Lampert. Dejal je, da ima pevski tabor res dolgo tradicijo in da jo je vsekakor treba ohraniti. Kultura je bila sicer zmeraj na obrobju, tudi v časih dobrih gospodarskih rezultatov, zdaj pa je še težje, saj so organizatorjem ostali programi, ki jih bo težko plačati. Zahvalil se je jubilarantom, med katerimi smo bili tudi mi, ki smo nastopili že 35. zapored. Po koncertu smo vsak s svojim dežnikom ali pelerino odšli do avtobusa in z njim na kosilo v gostilno Pri Japu. Domov smo šli zadovoljni.

Miroslava-Maria Bahun

V SEVNICO NA KONCERT S PRIJATELJI

V Sevnici je bil 4. junija skupen koncert Mešanega pevskega zbora Lisca iz Sevnice pod vodstvom Jožeta Pfeiferja in Mešanega pevskega zbora Slovenski dom iz Zagreba z zborovodjo Francetom Kenejem.

Koncert se je začel z nastopom naših gostiteljev. Zapele so osem pesmi: Slovenec sem – Gustav Ipavec, N'mau čriez izaro – Radovan Gobec, Sem se rajtov ženiti – koroška narodna iz Roža, Moj Vrtinar – Milka Hartman, Rožici - Benjamin Ipavec, O, Podjuna - Milka Hartman, Pod jasnim soncem roža rdeča – Rado Simoniti in Dajte, dajte – istrska.

Drugi del koncerta je bil naš. Zapele smo naslednje pesmi: Pevec – Anton Foerster, Po zelenem travniku – ljudski motiv s Kostela, Pojdam v rute – koroška ljudska (solistka Adica Dobrić-Jelača), Zbadljivka – ljudska, Ej, tedaj – Benjamin Ipavec, Slovenski dom, naš drugi dom – Petar Kutnjak in Orkester – Emil Cossetto.

Na koncu sta oba zbora zapela Meglico, slovensko ljudsko pesem, ki jo je priredil Oskar Dev. Po skupnem koncertu gredo tudi skupno druženje, besedi Na svidenje in srečno pot!

Miroslava-Maria Bahun

Kreativna delavnica Šopek, ki pod vodstvom Jakova Šimunovića deluje v Slovenskem domu, se je ob slovenskem kulturnem prazniku 3. februarja predstavila v Karlovcu, maja pa je svoja dela na ogled postavila na Reki.

DUHOVNA SEKCIJA A. M. SLOMŠEK ROMALA NA GORENJSKO

Najprej smo se odpravili v Javorniški Rovt, na 975 metrov nadmorske višine. Pri planinski koči Pristava je bilo zelo veselo. Na zabavi za družine in obrtnike sta igrali dve glasbeni skupini. Ker je bilo deževno, se je plesalo, pelo in veselilo v šotoru. Pri prenočevanju je bilo nekaj težav zaradi nadstropnih pogradov, vendar ni bilo hudo. Po jutranjem okrepčilu smo odšli čez Jesenice na Planino pod Golico (933 metrov nad morjem). V cerkvi Sv. Križa smo se udeležili maše ob deveti uri. Cerkev Sv. Križa je bila zgrajena leta 1683 v spomin na zmago nad Turki pred Dunajem. Naš zbor je pel v polni cerkvi in bil zelo lepo sprejet. Mašo nam je podaril čudovit duhovnik France Urbanija, skupaj z otroki, ki služijo pri oltarju. Gospodinje so nam v lepem okolju cerkve postregle z domačimi in res dobrimi poticami, slaščicami, napitki in kavo in nam jih pripravile še za pot. Ogleдали smo si tudi turistični urad v 130 let stari Štefelinovi hiši. Po kosilu v Domu Pristava smo se odpravili v našo drugo domovino Hrvaško. Nebo je jokalo za nami. Zakaj ne bi še malo uživali v lepotah slovenskih gora? Obljubili smo

»Naromanje smo se odpravili 29. maja. V majskih dneh so Karavanke najbolj prepoznavne po pravem naravnem čudežu, ko pobočja in senožeti namesoto snega pobelijo narcise, ki jim domačini pravijo »ključavnice«.

si, da pridemo spet v prelepo Slovenijo.

Blaženi mučenec

Na slovenskem evharističnem kongresu, ki je pod naslovom Evharistija, božji dar za življenje potekal 13. junija na stadionu v Celju, je tajnik Svetega sedeža Tarcisio Bertone razglasil Lojzeta Grozdeta za prvega slovenskega blaženega mučenca. Evharističnega kongresa se žal nismo mogli udeležiti, bilo pa je spodbudno gledati prenos imenitnega srečanja po slovenski televiziji.

Redne maše in srečanja (mednaslov) V redni dejavnosti naše sekcije se izme-

njujejo vaje pevskega zbora, srečanja v Slovenskem domu in slovenske maše v Zagrebu. Hvala vsem, ki se dogodkov udeležujejo. Tako ohranjamo slovenski jezik in običaje. Ob tem velja spomniti: kdor poje, dvakrat moli, zase in za druge.

Po novem letu so v Zagrebu potekale naslednje slovenske maše: 17. januarja je maševal R. Smodiš, 31. januarja pa S. Molan. Po februarškem premoru je bila naslednja maša 14. marca (dekan A. Trpin) in na cvetno nedeljo, 28. marca (R. Smodiš). Na belo nedeljo, 11. aprila, je maševal J. Turinek, 25. aprila pa S. Molan. V naslednjem mesecu je bila maša 9. maja (J. Turinek) in na binkoštno nedeljo 23. maja (R. Smodiš).

Olga Tkalčec

KREATIVNA DELAVNICA ŠOPEK V KARLOVCU IN NA REKI

Pregledna razstava v likovnem salonu Ljudevita Šestića v karlovški mestni knjižnici je bila paša za oči, saj so bili na ogled slike v olju, šopki, pisanice, poslikane steklenice in vaze.

Na otvoritvi sta spregovorila ravnateljica knjižnice Frida Bišćan in predsednik karlovškega društva Silvin Jerman, delavnico pa je predstavila Stanka Novković. Med drugimi sta bila navzoča tudi predsednika zagrebškega Slovenskega doma Darko Šonc in prva sekretarka slovenskega veleposlaništva v Zagrebu Urška Potočnik, ki je tudi odprla razstavo.

Kulturni program so pripravili učenci in profesorji karlovške glasbene šole. Roko Bunčić, učenec 6. razreda glasbene šole, ki se uči kitaro pri profesorici Teni Bunčić, je odigral skladbo Joao Pernanbuca Sons De Carillhoes. Domi-

nik Čavlović, učenec 5. razreda, je ob klavirski spremljavi profesorja Ognjena Gravore na klarinetu zaigral odlomke iz del Howarda Fergusona (Four Short Pieces for Clarinet & Piano, Pastoral in Burlesque).

Večer se je nadaljeval ob kozarčku vina, sladicah in slovenskih pesmih.

Razstavo, ki je bila na ogled do 13. februarja, so obiskali številni Karlovčani.

Končno predstavitev na Reki

Zaradi zasedenosti ustvarjalcev iz Šopka in gostiteljev v reški Bazovici je trajalo kar nekaj časa, da je bil usklajen datum razstave. Naposled se je našel pravi dan: 22. maj.

Pot na Reko je bila sončna, a ne preveč, hkrati pa vedra, lepa in prijetna. Na

cilju so nas pričakali prostovoljci, ki so članom Šopka pomagali, da so primerno razstavili svoja dela in za njih našli pravo mesto.

Na otvoritvi razstave je o Šopku spregovorila članica kreativne delavnice Adica Dobrić-Jelača, ki je tudi poimensko predstavila vse člane. Program so popestrile mlade muzikalne članice reške Bazovice, Sara Rapotec in Sato-ko Takahashi, ki sta pripravili Danse Macabre Op. 40 Camilla Saint-Saensa v priredbi Ernesta Guirauda.

Razstava del pridnih rok je bila odmevna. Slišati je bilo veliko pohvalnih in spodbudnih besed. Na koncu smo se v restavraciji v neposredni bližini še družili in sprostiti ter si rekli: bilo je lepo.

Marina Delač-Tepšić in Miroslava-Maria Bahun

DAN SLOVENSKE DRŽAVNOSTI

Največji slovenski praznik, ki ga praznujemo na dan, ko je slovenska skupščina razglasila neodvisnost Republike Slovenije, smo letos proslavili v Zagrebu in Mariboru.

Tradicionalni sprejem ob dnevu državnosti in dnevu slovenske vojske je potekal 17. junija v Gliptoteki HAZU. Sprejem je pripravilo slovensko veleposlaništvo v Zagrebu v sodelovanju s Svetom slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb in ob podpori slovenskih podjetij.

Obisk štajerske prestolnice

Proslavljanje dneva državnosti smo člani Slovenskega doma in Sveta nadaljevali 23. junija v štajerski prestolnici Maribor. V Vojaškem muzeju Slovenske vojske v mariborski Kadetnici smo si ogledali poučno in zanimivo razstavo avtorja Albina Mikuliča *Vojna za samostojno Slovenijo 1991*, skozi katero sta nas vodila kustosa Ladislav Mesarič in Blaž Torkar. Seznanili smo se z zgodovinskimi okoliščinami, posebej leta 1989, ko je v Vzhodni Evropi prišlo do velikih sprememb, ki so pomembno vplivale tudi na razmere v Jugoslaviji oziroma

Sloveniji, ter dogodki pred osamosvojitveno vojno v Sloveniji, v času vojne in po njej, ki so nas pripeljali do uresničitve tisočletnega sna o samostojni slovenski državi.

S spoštovanjem in s ponosom smo se spomnili vseh borcev in žrtev za svobodno Slovenijo.

Kadetnica nekoč in danes

V nadaljevanju smo si ogledali filma, ki sta dala vpogled v podroben proces obnavljanja Kadetnice – vojaškega poslopja, ki je bilo zgrajeno leta 1856. Leta 2000 sta Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije in Slovenska vojska pričela z obnovo poslopja, obnova je bila končana oktobra 2008. Danes se v tem impresivnem in sodobno opremljenem poslopju nahaja Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje Slovenske vojske, Center za doktrino in razvoj, Poveljniško-štabna šola, Šola za častnike, Knjižnično-informacijski center in Vojaški muzej. Ogledali smo si nekatere prostore Kadetnice, med njimi tudi avditorij generala Maistra.

Študijsko potovanje smo končali v mariborskem mestnem parku, ki ga krasijo obilica zelenja in trije ribniki. Park so po angleških vzorih zasnovali pred 110 leti. V njem je bilo leta 1998 ob 100-letnici mariborskega olimpijca Leona Štuklja posajenih 100 novih dreves.

Agata Klinar Medaković

ZAŠTAVA SAMOSTOJNE DRŽAVE SLOVENIJE

Brigadir Bojan Šuligoj z Jesenic, je bil prvi, ki je ob slovesni razglasitvi samostojne in neodvisne Slovenije 26. junija 1991 dvignil novo zastavo samos-

tojne države Slovenije, ki je zaplapolala na jamboru pred parlamentom v Ljubljani na tedanjem Trgu revolucije (danes Trg republike). Brigadir Šuligoj nazadnje služboval na slovenskem veleposlaništvu v Zagrebu kot obrambni ataše Republike Slovenije. Leta 2009 je odšel v pokoj. Sedanji obrambni ataše v Zagrebu je brigadni general Alojz Završnik, ki je bil pred tem načelnik Poveljstva za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje slovenske vojske v mariborski Kadetnici.

VEČER Z BORIVOJEM DOVNIKOVIČEM BORDOM

Zvestim obiskovalcem prirediteljev v Prešernovi dvorani Slovenskega doma se je 26. maja predstavil Borivoj Dovnikovič Bordo, režiser in animator risanih filmov, karikaturist, risar stripov, ilustrator in grafični oblikovalec slovenskih korenin.

Na slovenske korenine velikanov hrvaškega risanega filma Borisa Kolarja, Vladimirja Kristla in Borivoja Dovnikoviča Borda me je opozorila pokojna Cveta Matko. Tudi to me je spodbudilo, da sem konec februarja obiskala festival hrvaškega animiranega filma v kinu Evropa, kjer so Bordu podelili nagrado za življenjsko delo. Takoj ko sva se spoznala, mi je povedal, da je po mami slovenskega porekla. Mama Marija Črepinšek je bila po rodu iz Pragerskega. Po ogledu njegovih filmov, ki so me navdušili, je sledilo povabilo v Slovenski dom.

Spomini na Slovenijo

Na srečanju v Slovenskem domu nam je Bordo najprej pripovedoval o svojem otroštvu. Mama mu je umrla zelo zgodaj, ko je imel pet let, od takrat neozdravljive bolezni jetike. Ta bolezen mu je vzela tudi mlajšega brata Milovana. Živel so v Osijeku in oče ga je poslal v Slovenijo, k dedku v Loko, da ne bi tudi njega doletela ta bolezen. Rad se spominja urejenega gospodarstva pod obronki Pohorja. Naučil se je slovenščine in je imel zaradi

tega po vrnitvi v Osijek težave v šoli. Spominja se, da je vsak košček papirja izkoristil za risanje. Papir je bil takrat veliko premoženje. Na vprašanje, po kom je nasledil talent za risanje, je dejal, da gotovo po starem očetu in mami, saj sta oba zelo lepo pisala.

Ustvarjalna pot

Bordo nam je nato predstavil mednarodno organizacijo animiranega filma ASIFA, nastanek slavne zagrebške šole risanega filma in ustanovitev Duga filma. Spregovoril je o številnih mednarodnih in domačih nagradah, potovanjih po celem svetu, mednarodni uveljavitvi hrvaškega risanega filma. Bordo še vedno ustvarja, vendar se ne ukvarja več z risanim filmom, ampak s karikaturjo.

Po prijetnem in zanimivem klepetu smo si ogledali njegove nagrajene filme Znatizelja (1966), Krek (1967), Ljubitelji cvijeća (1970) in Putnik drugog razreda (1973). Obiskovalci so si zaželeli, da bi si ogledali še več filmov iz Bordovega opusa, ki jih ni malo.

Polona Jurinić

KONCERT PULJSKEGA ENCIJANA

Člani Slovenskega kulturnega društva Istra iz Pulja so nas obiskali 20. marca. Obdarili so nas s koncertom in razstavo ročnih del.

Zbor in pevska skupina Encijan delujeta že pet let in ju od samega začetka vodi profesorica Paola Stermotič, ki z bogatim znanjem oblikuje podobo zbora, vključno z njegovim oderskim izrazom. Zbor in skupina ne pojeta le pesmi slovenskih avtorjev, ampak tudi

tuje skladbe, med njimi znane evergrine. Zborovsko izvedbo posameznih del so obogatili korepetitorica Tea Siladi, violonist Silvano Kalagac in na bongosih Franko Strmotič.

Člani kreativne delavnice so pokazali svoja lepa ročna dela, in sicer risbe na

Borivoj Dovnikovič Bordo se je rodil leta 1930 v Osijeku, kjer je končal osnovno šolo. Gimnazijo je obiskoval v Beogradu, Požarevcu in Osijeku. Leta 1949 se je preselil v Zagreb, se vpisal na Akademijo likovne umetnosti ter v časopisih objavljaval karikature in ilustracije. Leto dni pozneje je opustil študij in se pridružil karikaturistom v redakciji Kerempuha, ki so izdelali prvi hrvaški in jugoslovanski umetniški risani film Veliki miting (1950/51). V letih 1951–53 je sodeloval pri nastanku prvega specializiranega podjetja za risani film Duga film ter šolanju prvih kadrov za filmsko animacijo. Leta 1958 se je pridružil Studiu za risani film Zagreb-filma kot risar in animator. Leta 1961 je začel ustvarjati lastne avtorske filme, s katerimi se je predstavljal po vsem svetu in na številnih mednarodnih festivalih je zanje prejel nagrade. Danes sodeluje v žirijah in selekcijskih komisijah petindvajsetih festivalov ter na seminarjih o animaciji, od Amerike do Japonske. Sodeloval je v organizaciji svetovnega festivala animiranega filma v Zagrebu, ki poteka od leta 1972; v letih 1985–91 je bil tudi njegov direktor. Bil je član ASIFA in v letih 1994–2000 njegov generalni sekretar. Med knjižnimi izdaji omenimo Školu crtanege filma, ki je izšla tudi v Ljubljani, monografijo B znači Bordo (B is for Bordo) in knjigo karikatur Istočno od raja (na angleščini East of Eden).

jajcih, svili in steklu ter glinene replike detajlov s puljskih cerkev in znamenitih stavb. Z avtoricami so se takoj povezale članice naše kreativne delavnice Šopek. Srečanje je za oboje pomenilo obogatitev z novim znanjem.

Miroslava-Maria Bahun

Slovenski dom, naš drugi dom

SVETOVNI DAN KNJIGE S TONETOM PARTLJIČEM

Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreba je 13. aprila že tretjič izpeljal projekt Dolga prijateljstva, v katerem so sodelovali učenci in profesorji iz OŠ Brežice, OŠ Ivana Cankarja iz Zagreba in učenci češke dopolnilne šole Češke besede Zagreb.

Namen Dolgih prijateljstev je druženje in povezovanje mladih iz Slovenije in Hrvaške. V kulturnem programu, ki je potekal v Slovenskem domu, smo s pisateljem Tonetom Partljičem obeležili svetovni dan knjige, katerega namen je širjenje kulture branja, posebej med mladimi. Učenci, ki so prebrali največ knjig, so prejeli priznanje in knjigo. Med njimi je bil tudi član Slovenskega doma Stanislav Mlinar. Naziv najboljše bralke si je prislužilo kar šest brežiških devetošolk: Delfina Bariša, Tara Dokler, Tamara Žarn, Dragana Vujić, Žana Zorko in Lea Hrastovšek. V češki dopolnilni šoli je največ knjig prebral osmošolec Vedran Presečan iz OŠ Bukovac, šestošolka Zrinka Stanković pa je rekorderka v branju knjig v OŠ Ivana Cankarja iz Zagreba.

Pogovor s pisateljem

V zanimivem pogovoru s Tonetom Partljičem smo veliko zvedeli o njegovi ljubezni do knjige in o dolgoletnemu službovanju v gledališču. Pripovedovanje je sklenil z recitacijo svojih dveh črtic Hotel sem prijeti sonce in Ali veš, koga so danes pokopali?

Brežiške osnovnošolke so se v kulturnem programu predstavile z dvema historičnima plesoma (branle), učenci češčine so v tem jeziku recitali pesmi Dobriše Cesarića, prebrali odlomka iz Poštarske pravljice Karla Čapka in v osemdesetih dneh okoli sveta Julesa Verna ter nas nasmejali s šaljivimi skeči. Učenci iz OŠ Ivana Cankarja so nas razveselili z zanimivo lutkarsko predstavo Izgubljen cvetlični vrt.

Srečanje se je končalo v upanju, da se bomo naslednje leto zopet srečali in s projektom Dolga prijateljstva utrjevali pristne stike med zagrebškimi in slovenskimi osnovnošolci.

Agata Klinar Medaković

PREDSTAVITEV KNJIGE ČEFURJI RAUS!

V okviru projekta Ljudje, ki nas povezujejo – srečanja v dialogu smo v Slovenskem domu 5. maja predstavili mladega slovenskega pisatelja Gorana Vojnovića, ki je napisal enega največjih slovenskih književnih hitov vseh časov.

Z avtorjem se je pogovarjala Anita Peti-Stantić, predstojnica katedre za slovenski jezik in književnost na Filozofski fakulteti v Zagrebu, ki je skupaj z Jagno Pogačnik v hrvaščino prevedla knjigo Čefurji raus! Roman je med drugim preveden v srbsščino, bosanščino, prevaja se v makedonščino, švedski in poljski jezik. Pripoveduje o tem, kako je biti pripadnik manjšine v slovenski družbi. Gre za zgodbo o mladem Marku Đorđiću, prebivalcu ljubljanske četrti Fužine, ki sicer pridno trenira košarko, a nenadoma trči ob kup težav, v veliki meri pogojenih z njegovim »čefurskim«
poreklom. To je hkrati smešna in žalostna zgodba, ki pripoveduje o življenju priseljencev v Slovenijo, ki se pogovarjajo v »čefurščini«, ki ni ne slovenščina in ne bosanščina. Roman, ki je lani odjeknil v slovenski javnosti in zaradi katerega se je avtor moral zagovarjati celo na policiji, mu je prinesel prestižno nagrado Prešernovega sklada in nagrado kresnik za najboljši roman leta 2009. Marko Bulc je po romanu režiral komedijo Čefurji raus!, v kateri igra Aleksander Rajaković. V Ljubljani je doživela že 160 ponovitev.

Vsestranski ustvarjalec

Goran Vojnović se je rodil leta 1980, po končani bežigranski gimnaziji je končal Akademijo za gledališče, radio, film in televizijo – smer filmska režija. Režiral je tri kratke filme (Fužine zakon, Sezona 90/91, Moj sin, seksualni manijak), z Markom Šantićem pa napisal scenarij za film Sretan put Nedine, ki je osvojil nagrado Srce Sarajeva in bil nominiran za nagrado Evropske filmske akademije. Kot publicist piše za številne filmske časopise in za Dnevnik, kolumne objavlja na spletnem portalu www.airbeletrina.si in v študentskem časopisu Element. Pri zagrebški predstavitvi knjige Čefurji raus! so sodelovale tudi študentke slovenskega jezika in književnosti na Filozofski fakulteti v Zagrebu, ki so v slovenščini in hrvaščini brale odlomke iz knjige.

Agata Klinar Medaković

DRUŠTVO IZGNANCEV SLOVENIJE ZAGREB: DELOVNA VNEMA IN SKUPNI TRPKI SPOMINI

Člani Krajevne organizacije Društva izgnancev Slovenije (KO DIS) Zagreb so na letnem zboru pregledali bogato dejavnost v minulem letu in si načrtali smele načrte za prihodnost. Tudi to pomlad so se udeleževali pomembnih srečanj v Sloveniji.

Letni občni zbor, 23. marec

Za nemoten potek občnega zbora je skrbelo delovno predsedstvo, ki so ga sestavljali Ana Marić, Ivan Krulc in Jozefa Bogolin. Predsednik Alojz Kramar je v poročilu o delu v letu 2009 spomnil na druženja ob dežurnih četrtkih, udeležbo na

spominskih pohodih in proslavah po Sloveniji, medsebojno pomoč, skrb za onemogle in bolne člane ter sodelovanje v najrazličnejših dejavnostih Slovenskega doma. Dve članici sta predstavili svoje knjige, Klara Žel knjigo pesmi, Dragica Wuerth Brodnjak pa štiri knjige proze. Te so se prodajale po simbolični ceni, izkupiček pa je bil namenjen domu za otroke Vladimir Nazor v Zagrebu.

Zbor je soglasno potrdil načrt dela, ki ga je predstavila Ana Marić. Poleg sodelovanja na pomembnih dogodkih v Sloveniji se bo nadaljevala skrb za ostarele in bolne člane, pisanje spominov na dneve izgnanstva, delovno dežurstvo vsak drugi in četrti četrtek v mesecu ter pomoč članom pri izpolnjevanju vlog za odškodnino.

Blagajničarka Jozefa Bogolin je poročila o pozitivnem, a skromnem poslovanju ter se za pomoč zahvalila Slovenskemu domu. Srečanje je obogatil umetniški program, ki ga je vodil Ivica Kunej. Program je na izjemen način povezal 65-letnico vrnitve slovenskih izgnancev v domovino in 200-letnico rojstva poljskega skladatelja Frederica Chopina, ki je tudi preživljal izgnansko usodo. Chopinove note je na klavirju in električnih orglah oživil Zoran Šonc. Ob njegovi spremljavi sta v duetu zapeli sopranistki Martina Burger in Tanja Rupnik. Svoji pesmi Dolga pot in V upanju je recitiral Franc Živič, ki ga je na ustni harmoniki spremljal Marjan Dirnbek. Eno Živičevo pesem je recitiral Ivica Kunej. Zaigral je tudi harmonikar Franc Rop.

Pri izgnancih v Sloveniji, 13. in 16. maj

Predstavniki naše KO DIS so se maja udeležili letnih zborov tovariških organizacij v Čatežu ob Savi in Artičah.

Zbora v Čatežu, ki je bil 16. maja, sta se udeležila Slavko Kramar in Kristina Rusak, ki je bila leta 1941 izgnana iz teh krajev. Predsednica čateške KO DIS Jožica Stezinar, naša častna članica, se je zahvalila za lansko druženje v Slovenskem domu, kjer je župnik Jože Pacek predstavil svoji dve knjigi, večer pa so popestrile ljudske pevke Žejno pod vodstvom Ignaca Slakonje.

Na zboru v Artičah, ki je bil 13. maja, je zagrebške izgnance zastopala Jozefa Bogolin. Srečanje je popestrila z verzi

Jožeta Križančiča, ki so vtisnjeni na spomenik v mariborski vojašnici, postavljen ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva. Glede podpore delovanja izgnancev je dejala: »Vi imate župana, ki vam pomaga, mi pa imamo Slovenski dom. Po referendumu 6. junija pa bomo bliže vam, če nam boste pomagali.«

Seja mednarodnega odbora v Ljubljani, 4. in 5. junij

Na prvem evropskem kongresu izgnancev in beguncev, žrtev fašizma in nacizma 1920-1945, ki je bil lani v Ljubljani, je bil ustanovljen mednarodni odbor, ki ga sestavljajo predstavniki desetih držav. Hrvaški član je Mladen Veličković, tudi član Slovenskega doma, slovenska članica pa Ivica Žnidaršič, ki je na prvem sestanku odbora junija

letos v Ljubljani postala tudi njegova predsednica.

Na ljubljanski mednarodni konferenci so predstavniki posameznih držav poročali o razmerah, odškodninah ter pravni zaščiti izgnancev in beguncev, žrtev fašizma in nacizma 1920-1945.

Mladen Veličković je žrtve obojnih spopadov med letoma 1941-1995 razvrstil v tri skupine. V prvi so izgnanci in begunci iz obdobja do konca druge svetovne vojne, ki za trpljenje, požgane domove in oropano premoženje niso sprejeli nobene odškodnine. V drugi skupini so italijanski optanti (ezuli), zlasti z območja Istre in Dalmacije, ki so po drugi svetovni vojni zapustili svoje domove in premoženja in odšli v Italijo. Odškodnina zanje je delno poravnana. Slovenija je svoje obveznosti izpolnila leta 2002 z nakazilom 57,7 milijona dolarjev na račun v Luksemburgu, Hrvaška pa dolguje še 35 milijonov dolarjev. V tretji skupini so žrtve domovinske vojne 1991-1995. Hrvaška je to skupino pravno zaščitila in rešila vprašanja odškodnine in denarnega nadomestila.

Predstavniki devetih držav, razen iz BiH, ki se srečanja niso udeležili, so poslali pismo predsedniku Sveta Evrope Hermanu Van Rompuyu, generalnemu sekretarju Združenih narodov Ban Ki Munu in ministrskemu svetu EU. Pozvali so jih, naj prispevajo k ureditvi statusa beguncev in izgnancev v posameznih državah, izplačilu vsaj simboličnih odškodnin in ozaveščanju mladih generacij o nasilju in genocidni politiki fašističnih in nacističnih sistemov. Izrazili so zaskrbljenost zaradi pojavov neofašizma in neonacizma in poskusov reinterpretacije druge svetovne vojne.

Odbor se bo naslednjič sešel prihodnje leto v Rusiji.

Silvin Jerman, Mladen Veličković, ASK

Slovenski dom, naš drugi dom

200-LETNICA ROJSTVA STANKA VRAZA

Okrogle obletnice rojstva slovenskega in hrvaškega pesnika Stanka Vraza, ki se uvršča med najpomembnejše pesnike ilirske dobe, smo se spomnili 15. junija v Zagrebu in Samoboru, v okviru programa **Kultura v stiku Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb**.

Stanko Vraz, s pravim imenom Jakob Frass, se je rodil 30. junija 1810 v Cerovcu v Sloveniji, umrl pa je 20. maja 1851 v Zagrebu. Pokopan je na pokopališču Mirogoj pod ilirskimi arkadami. Sam zase je govoril, da je Slovenec – Hrvat.

Predsednik Darko Šonc polaga venec na spominsko ploščo Stanku Vrazu v Opatički ulici v Zagrebu.

Namestnik samoborskega župana Hrvoje Frankić (levo) in člani Sveta pred Samoborskim muzejem.

Poklon v Zagrebu in Samoboru

Program se je začel v Opatički ulici v Zagrebu, kjer je predsednik Sveta Darko Šonc položil venec na spominsko ploščo Stanku Vrazu na poslopju Muzeja mesta Zagreb. V neposredni bližini muzeja je sprehajališče, ki se imenuje po Vrazu. Prav on je bil namreč zaslužen za ureditev sprehajališča, pogosto je tam tudi posejal na klopih in v senci drevoreda iskal navdih za svojo poezijo.

Program se je nadaljeval v parku pred Samoborskim muzejem, kjer stoji Vrazov doprnski kip. Tudi tu je Šonc položil venec. V kratkem nagovoru je poudaril, da je Vraz oseba, ki povezuje naši dve domovini, in pesnik, ki je zastopal ideje ilirskega gibanja. Dobrodošlico nam je zaželel namestnik samoborskega župana Hrvoje Frankić.

O povezavi Stanka Vraza in Samobora je spregovoril ravnatelj Samoborskega muzeja Miroslav Milonjić. Ob grobu Vrazove neuslišane ljubezni in pesniške muze Ljubice Julijane Cantily na samoborskem pokopališču bo letos potekalo že 21. srečanje pesnikov z naslovom Vrazova Ljubica. Njej je pesnik posvetil svojo zbirko Đulabije. Ljubica je bila nečakinja Ljudevita Gaja in hčerka samoborskega lekarnarja Cantilyja.

Studentke Katedre za slovenski jezik in književnost s Filozofske fakultete v Zagrebu Janja Kovač, Senka Pazman in Janja Pazman so brale Vrazovo ljubezensko poezijo, asistentka na katedri Ivana Latković pa je govorila o Vrazovem literarnem opusu. Dejala je, da je Vraz odličen primer vzpostavljanja mostov, ker je pisal v slovenskem in hrvaškem jeziku. V Sloveniji je s Francetom Prešernom polemiziral o tem, katero narečje naj ima prednost, o ideji ilirizma in o književnosti majhnih narodov. Po njenih besedah Vraz slovenski književnosti ni toliko odvzel, koliko je hrvaški dal.

Program se je končal v Samoborskem muzeju, z ogledom zbirke o ilirskem preporodu ter naravoslovne-geološke, arheološke, etnografske in kulturno-zgodovinske zbirke.

Agata Klinar Medaković

Za Slovence je najpomembnejša Vrazova knjiga Narodne pesmi ilirske, koje se pevaju po Štajerskoj, Kranjskoj, Koruškoj i zapadnoj strani Ugarske (1839). V knjigi Vraz navaja ljudske in umetne pesmi v slovenskem jeziku, komentarji pa so v hrvaščini. Te pesmi so prvo slovensko besedilo v gajici - pisavi, ki so jo na Hrvaškem že uporabljali, med Slovence pa se je razširila šele nekaj let pozneje. Vrazov pesniški opus v slovenščini je precej obsežen, vendar žal večinoma samo v rokopisu. Vrazova najpomembnejša dela v hrvaščini so cikel ljubezenskih pesmi Đulabije, zbirka sonetov Sanak i istina ter Glasi iz dubrave Žerovinske in Gusle i tambura. Vraz je bil tudi urednik Danice.

V PETEK SE DOBIMO

Letošnji velikonočni prazniki so v kalendarju prireditvev v Slovenskem domu naredili zmedo. Prišli so nekako nepredvideno zgodaj. Kar naenkrat je že bila pepelnica. Zato smo februarški petek posvetili ne le Valentinu, ampak tudi Pustu.

Na pepelnico je letos po narodnih imenih gostoval Darko, po svetnikih pa Silvin. Poznavač razmere v Slovenskem domu bi lahko rekli: čudna istovetnost.

Petkovci so na februarškem druženju pomešali ljubezensko valentinovsko in veselo pustno razpoloženje. Mešanica je uspela. Tisti, ki niso imeli maske, so pač rekli, da so boljša maska brez krinke. In so dobili nagrado iz petkovega srečelova. Kaj se je dogajalo med pojedino in po njej? Nič posebnega. Zaljubljeni so šli po svoje, maškare pa tudi.

Marca je bilo slovesno

Na prvi petek v marcu je bilo veliko rdečih nageljnov in cvetja. Slavko je napovedal literarni večer. Z literarnimi šalami, povezanimi z dnevom žena, je bil na sporedu Silvin. Petkovci so zvedeli, kako darila za dan žena doživljajo pobožni, policisti, družine, otroci, politiki, prijatelji, plavalaske, Judi ter neizogibna Suljo in Mujo, ki sta zapustila svojo Fato in šla iskat lepo opisano slovensko lepoticco Mojco. Danijel je književno opisal, kako se za to priložnost pripravi posebna pijača, tako i m e n o v a n i

Slovenski dom, naš drugi dom

Jeger-Lovec iz 12 zelišč. Za sentimentalno razpoloženje je poskrbel Joža Strugar-Medeni, ki je recitiral svojo poezijo o ljubezni in vsem ženskam, ki so prišle na srečanje, podaril cvet. Pojedina, klepet, glasba, petje in ples so bili izjemni!

Apri-li-li-li

Aprilsko srečanje V petek se dobimo je bilo po svoje izjemno. Ni bilo na prvi petek, ker je bil takrat veliki petek pred veliko nočjo. Dobili smo se teden dni pozneje, ko je bil pevski zbor na gostovanju. Zbralo se je le manjše število najbolj zvestih Petkovcev. Za pojedino so navzoči na hitro zbrali denar, in kot bi rekel keks, je iz sosednje trgovine prišlo nekaj dobrega za pod zob. Jozefa je navzoče razvedrila in nasmejala z igro o astrološkem znamenju ovna in opisom njegovih značilnosti. Vse skupaj je bil en posrečen apri-li-li-li.

Maja brez harmonikarja

Na majski petek je Slavko napovedal program in opravil svojo stalno vlogo, povedal par šal, in igro predal drugim izvajalcem. Franc Rop je prebral značilnosti astrološkega znamenja bika. To vlogo je odigrala Jozefa z masko boškarina.

Pogostitve je bilo dovolj za ovlažitev grla, spremljala pa nas je le glasba z zgoščence, saj si je harmonikar Franc poškodeval prst.

Zefko Kramsil

**RAZSTAVA
KARIKATUR OTA
REISINGERJA**

V Slovenskem domu smo se 28. aprila srečali z legendo hrvaške karikature, ki ima slovenske korenine. Čeprav je od njegovih prvih objavljenih karikatur minilo že več kot 65 let, Oto Reisinger tudi v visoki življenjski starosti iz dneva v dan neutrudno riše ter sledi dogajanjem v tisku in na televiziji.

Na razstavi v Slovenskem domu so bile do konca maja razstavljene karikature, ki jih je Oto Reisinger ustvaril med letoma 2007 in 2010. Izbor del mojstra smeha in avtorja slavnega Pera, Klare, Grge in Štefekovih pustolovščin je pripravil umetnostni zgodovinar Frano Dulibić, ki se je na otvoritvi z njim tudi pogovarjal o bogatem petinšestdesetletnem delu in opusu, ki šteje okoli 50 tisoč karikatur. Razstavo je odprl zagrebški župan Milan Bandić. Tematsko je bila razdeljena na ekonomsko recesijo, tajkune, očete in sinove, kmečki in »recesijski« turizem, šport in vsakdanjost. Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb je o avtorju in razstavi pripravil zbiranko.

Ota Reisingerja podrobneje predstavljamo v intervjuju, ki ga objavljamo v rubriki Pogovarjali smo se. Tu pa navajamo nekaj osnovnih podatkov o ustvarjalčevem življenju in karieri.

**SPOMINI IN
PRIČEVANJA
IZGNANCEV
1941–1945**

Pred tremi leti mi je Cvetka Matko, od katere smo se letos za vedno poslovili, pokazala svojo pesem Turobni mrak, ki jo z veseljem in globokim spoštovanjem objavljam v tem kotičku, čeravno Cvetka ni bila izgnanka. Vendar njeno doživetje sodi sem, ker je osebno doživela grozno noč, ko so Nemci množico Prekmurcev poslali v izgnanstvo – v taborišče Šarvar na Madžarskem. Pesem je nastala na zbirnem mestu izgnancev, pri sinagogi v Murski Soboti. Podpisala jo je kot petnajstletna deklica Cvetka Jerovšek.

Kasneje sva s Silvestrom Vidičem pesem priredila za objavo v tretji knjigi Spominov, ki je v tisku Društva izgnancev Slovenije. Ko berem pesem, me vedno prevzamejo občutki tesnobe,

Oton Anton Reisinger se je rodil 4. oktobra 1927 v Rankovcih (Prekmurje, Slovenija). Od zgodnjega otroštva je živel v Zagrebu, kjer je obiskoval osnovno ter srednjo šolo in diplomiral arhitekturo. Prve karikature je objavil že kot srednješolec, leta 1941 v tedniku Šilo. Po vojni je objavljaval v Narodnem sportu, Studentskem listu in Kerempuhu. Za Vjesnik je delal od leta 1950 do leta 1986, ko se je upokojil. Bil je dolgoletni sodelavec številnih domačih časopisov in revij (Vus, Arena, Start) ter nemškega Quicka, nizozemske Panorame in švicarskega Nebelspalterja.

Objavil je več knjig karikatur za domače in tuje založnike. Njegova serija petih stripov o Štefeku, ki je bila izjemno popularna, je nedavno doživela svojo tretjo izdajo. Reisinger je tudi avtor plakatov, razglednic, koledarjev in ilustrator za časopise in knjige. Pripravil je več kot dvajset samostojnih razstav in sodeloval pri večjem številu skupnih razstav. Je dobitnik številnih nagrad in priznanj za karikature na Hrvaškem, na območju nekdanje Jugoslavije, na svetovnih tematskih natečajih za karikaturo ter nagrad za življenjsko delo.

Agata Klinar Medaković

duša me boli, vrnejo se spomini na tiste dni, ko so s puškami zaropotali po vratih in nam prekinili sen in nas kot živino pregnali v neznano.

Cvetkine otroške želje so se po štirih letih izpolnile, okupator je bil pregnan, izgnanci, ki so zdržali trpljenje, pa so se vrnili.

S. Kramar

**Cvetka Jerovšek Matko:
TUROBNA NOČ**

*Turoben mrak na zemljo se je zgrnil.
Moreči zrak - vzdihov poln iz mraka noči se je utrnil.
Nesrečna noč – zakaj si ti sploh prišla,
da narod moj ihtoč – gre v pregnanstvo – smrt
čeprav tako že strl.
V turobno noč se sove – smrtni glas glasi.
V to temno grozno polnoč
iz tisočerih bolnih src bolest pekoča zaihti.
Toda prišel bo ta dan
ko se maščuje rod,
ko vsak tiran za vedno bo pregnan.
Ni daleč več vstajenja dan.*

Slovenci na Hrvaškem

PULJSKI ENCIJAN NADALJUJE S SAMOSTOJNIMI KONCERTI

Po uspešnem celovečernem koncertu v Slovenskem domu Bazovica na Reki so se pevci zbora in skupine Encijan opogumili in 20. marca nastopili v Slovenskem domu v Zagrebu, 17. aprila pa v Rogaški Slatini.

zbor. Začne z odo glasbi Viva la musica (Michael praetorieuse, Paola Stermotic) in nadaljuje s pesmijo Veseli mladiči (Gregor Ribar, Janez Močnik), ki pričara poletni čas, ko so mladi nekoč v veseli družbi in s pesmijo laže opravljali trdo delo. Lipa (Davorin Jenko, Lojze

V Rogaški Slatini je pevke iz Pulja gostil moški pevski zbor Rogaška. Ta je lani pel na Slovenskem večeru v okviru programa Dnevi slovenske kulture Pulj 2009.

Zborovski program

Prvi del našega koncertnega programa sestavlja pet pesmi, ki jih zapoje

Lebič) je po mnenju nekaterih poslušalcev kar presunila zagrebško publiko, saj je bila tako občuteno interpretirana. Kaj je lepšega kot biti mlad in zaljubljen! Takšno vzdušje ustvari prekmurska ljudska Ne ouri ne sejaj (aranžma Paola Stermotic). Sledi ji vabilo: »Do sedaj ste nas poslušali, sedaj pa zaplešite z nami!«

ob znani ritmični skladbi Zemlja pleše (Gregor Strniša & Jože Privšek, Vladimir Mustajbašić).

Večno zelene melodije

Na odru se je nato na obeh koncertih odlično izkazala naša pevska skupina, v kateri poje del pevcev iz zbora. Predstavila se je z odličnimi interpretacijami skladb iz mednarodne zakladnice in navdušila z vedno zelenimi melodijami, kot so: My way (znana po interpretaciji Franka Sinatre), Amazing grace, Unchained melody, francoske pesmi iz 16. stoletja Tournion, skladbe v istrski lestvici Radićeva rožica in Diridonda v dalmatinskem melosu. Na slovensko popevko Bele ladje se je publika prav posebno navdušeno odzvala, saj poje o mornarju, ki ljubi morje bolj kot dekle in ženo, ter dekletih, ki na morski obali hrepenijo za svojimi najdražjimi ...

Radostni kot otroci

Vse zboriste, dirigentko in korepitiorko je posebno razveselila pohvala poslušalcev v Rogaški, saj gre za znano publiko, ki se na zborovsko petje spozna. Njihov moški zbor namreč poje in večstransko deluje že več kot štiri desetletja. In kako nas je razveselilo šele pozitivno mnenje članov tega uglednega zbora o našem nastopu! Pohvalili so ne le naše petje, ampak tudi razigrani scenski nastop. Bili smo srečni kot otroci. Doseženi uspehi so velika spodbuda za nadaljnje, še bolj vneto delo našega zbora.

Klaudija Velimirović

SPLITSKI GLASBENI VEČERI

Letošnjo poletno glasbeno prireditve, ki bo potekala med 15. junijem in 14. septembrom, je s celovečernim koncertom v kletih Diokelecijanove palače slovesno odprl Mešani pevski zbor Triglav iz Splita.

V prelepem, zavirljivo starem okolju koncertnega prostora, je izjemno

kakovosten nastop našega zbora z obilnim aplavzom nagradila številna publika. Znova se je v srcu Splita slišala slovenska pesem ter potrdila neprestano prizadevanje slovenske skupnosti na tem prostoru, da bi bila opazen dejavnik kulturnega življenja mesta Splita.

Splitski glasbeni večeri potekajo v organizaciji Mesta Splita, Turistične zveze in Dalmacijakoncerta. Glasbene prireditve bodo na sporedu vsak torek ob 21. uri v istem prostoru, nastopali pa bodo umetniki različnih glasbenih zvrsti.

Boštjan Matjaž Kordiš

KOLONIJA V TURNU – V TRETJE GRE RADO

Slovensko društvo Lipa je majsko praznovanje mednarodnega dneva kulturne različnosti, ki poteka pod pokroviteljstvom mesta Zadar in Zadrske županije, obogatilo z dvema dogodkoma: s tradicionalno likovno kolonijo in razstavo v Turnju ter ponudbo slovenskih dobrot na osrednji manjšinski prireditvi.

V prostorih kulturnega društva Maslina v Turnju je bila 21. maja odprta razstava slikarjev amaterjev slovenskih kulturnih društev ter slikarjev amaterjev iz Dolenjske in zadrskega območja. Umetniki so se udeležili likovne kolonije Sviben 2010 Turanj, ki jo pripravljata Lipa in njena likovna sekcija pod vodstvom Jožeta Arzenška. Pokrovitelj kolonije je bil turistični urad občine Sv. Filip in Jakov, potekala pa je v okviru mednarodnega dneva kulturne različnosti.

Pet dni slikanja v Turnju

Razstavo desetih slikarjev, ki so se družili na petdnevni koloniji, je odprla predsednica Lipe Darja Jusup. Razstavljena dela, ki so bila na ogled do 5. junija, so pritegnila pozornost domačinov in gostov. »Večina teh slikarjev ima bogate umetniške življenjepisne, večkrat so razstavljali samostojno in na skupnih razstavah v Sloveniji, Hrvaški in drugih evropskih državah, predvsem v Nemčiji,« je izjavil Jože Arzenšek, voditelj in soorganizator tretje likovne kolonije v Turnju. Poleg njega so se kolonije udeležili Pia Bajlo in Zrinka Majica (Lipa Zadar), Dragan Karlo Došen (Bazovica Reka), Adica Dobrić Jelača in Stanka Novković (Slovenski dom Zagreb), Boža Jambreč (Novo mesto), Vera Lukšič (Dolenjske Toplice) in Marija Balen (Sv. Filip in Jakov).

Velik dogodek za Turanj

»To je veliki dogodek za naš kraj«, je izjavila Jovita Pirović, predsednica mestnega odbora (krajevne skupnosti). Navzoče so pozdravili še župan Sv. Filip in Jakova Igor Pedišić, Klara Eškinja Glavan, direktorica Turističnega urada občine Sv. Filip in Jakov in župan Črne na Koroškem Janez Švab. »Naša Črna je znana predvsem po kralju Matjažu, v novejšem času pa po športnikih, predvsem Tini Maze,« je med drugim dejal Švab in požel velik aplavz. Tokrat sta nas obiskali še Vesna Vukšinič, tajnica Slovenske izseljenske matice, in Monika Ivančič Fajfar, likovna kritičarka, ki je s strokovnim očesom spremljala razstavo.

V kulturnem programu sta nastopila pevski zbor turanjske Maslina pod vodstvom Božidarja Budanovića (v tem zboru prepevata tudi članici Lipa Ruža Arzenšek in Fani – Frančiška Ivanović) in folklorna skupina Gozdar iz Črne na Koroškem pod vodstvom Gorazda Mlinška.

Mednarodni dan kulturne različnosti

V starem delu Zadra, v Domu mladeži na Poluotoku, so je 22. maja petič zapovrstjo predstavilo sedem narodnih manjšin z območja Zadrske županije. »Lepo je, da smo se zbrali iz raznih krajev županije in Hrvaške, ki je naša skupna domovina, v katero je vsak od nas prinesel delček svojih običajev,

tradicije in s tem prispeval k tej svečanosti,« je rekel Stanko Zrilić, podžupan Zadrske županije. Podžupan mesta Zadra Darko Kasap pa je poudaril, da je sodelovanje z narodnimi manjšinami izvrstno. Navzoče je pozdravil tudi predsednik sveta za nacionalne manjšine Hrvaške in predstavnik Zveze Makedoncev na Hrvaškem Angel Mitrevski.

V programu so slovensko kulturo predstavili člani folklorne skupine Gozdar iz Črne na Koroškem, z narodnimi pesmimi i plesi, ki prikazujejo »stelerajo«. Pridne roke članic Lipe pa so za obiskovalce pripravile slovenske dobrote, in sicer koroško skuto s čebulo in bučnim oljem, pravi koroški črni kruh, joto z bujto repo, belokranjsko pogačo, vse vrste

suhega peciva, z najbolj znanimi janeževimi upognjenci, vse vrst potic, od kočevske, orehove in pehtranove, do rožičeve in makove. Jedačo smo zalili z vinom iz Privlake, Briševa in Poljica. Voditelj prireditve Žan Morović se je duhovito vprašal, ali so ta vina iz krajev blizu Maribora?!

Gostje iz Koroške so si v Zadru ogledali Muzej antičnega stekla, kjer je trenutno razstavljen tudi bronasti kip Apoksio-mena iz 4. st. pred našim štetjem, ki so ga našli v morju pri Lošinjju.

Darja Jusup

Slovenci na Hrvaškem

SKUPŠČINA ZVEZE SLOVENSКИH DRUŠTEV NA HRVAŠKEM

Redna skupščina zveze je bila 8. maja v Slovenskem domu Zagreb. Udeležili so se je delegati iz 14 slovenskih društev na Hrvaškem. (fles) Predsednik Darko Šonc je v poročilu o delu zveze v letu 2009 med drugim spomnil na kakovostne razstave, ki jih je pripravil Slovenski dom Zagreb (o Primožu

v Slovenski manjšinski koordinaciji je povedal, da je Slovak trenutno v krizi, celo pred razpadom, in da bo treba to zelo pomembno organizacijo tudi z našim prizadevanjem ohraniti, pomiriti strasti in usposobiti za nadaljnje nemoteno delovanje. Za Euro urad na Reki, ki je prek Zveze prejel pomembna sredstva, je dejal, da ni uspel v uresničevanju naših projektov, kot smo upravičeno pričakovali. Šonc je tudi opozoril, da morajo društva dodeljena sredstva uporabljati namensko; pristojni hrvaški organi so ugotovili, da povsod ni tako. Zato je Svet za nacionalne manjšine Vlade Republike Hrvaške imenoval posebno strokovno službo, ki bo nadzorovala porabo denarja v manjšinskih društvih.

Predsednica nadzornega odbora Jasmina Dlačić je glede finančnega poslovanja v minulem letu poudarila, da je pregled dokumentacije potrdil poslovanje v skladu s cilji in nalogami, statutom in sklepi skupščine zveze ter hrvaško zakonodajo.

Polna udeležba (mednaslov) Slovenska društva so na skupščini zastopali Darko Šonc, Franc Strašek, Maria-Miroslava Bahun in Silvester Kmetič iz Zagreba, Milan Grlica, Loredana Jurkovič in Jasmina Dlačić z Reke, Boštjan Kordiš, Ivan Kosmos, Nadežda Eterović in Cvetko Šušmelj iz Splita, Klaudija Velimirovič in Marija Langer iz Pulja, Darja Jusuf in Rafaela Štulina iz Zadra, Silvin Jerman in Marina Delač-Tepšić iz

Trubarju, Francescu Robbi, Josipu Gostiču in Rudolfu Maestru), sodelovanje predstavnikov zveze na številnih sestankih pristojnih organov in teles na Hrvaškem in Sloveniji, srečanje s slovenskim ministrom za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjanom Žekšem in reševanje problemov v zvezi s sprejemanjem digitalnega signala RTV Slovenija. Glede delovanja

Karlovca, Vasja Simonič in Tomo Petrač iz Lovrana, Barbara Njirić in Magdalena Sekula iz Dubrovnika, Barbara Antolić iz Varaždina, Zvonko Horvat in Zlatko Marolt iz Osijeka; Silva Šutar-Vujičić in Gaetano Sedej iz Labina, Smilja Marinac iz Buzeta, Miriam Pram in Franc Zupančič iz Poreča ter Mira Knžević in Marijana Šprljan iz Šibenika. **Franc Strašek**

MARIBORSKI OKTET IN LIPA STA SKUPAJ PREPEVALA V OSIJEKU

Na pobudo Slovenskega kulturnega društva Stanko Vraz sta 11. junija skupaj nastopila Hrvaško pevsko društvo Lipa iz Osijeka in Mariborski oktet. Koncert v osiješkem otroškem gledališču Branka Mihaljevića je bil prijeten glasbeni dogodek.

Zbora z bogato glasbeno tradicijo sta izvedla del svojega repertoarja, na koncu pa sta skupaj zapela osiješko himno Moj Osijek in slovensko pesem Pa se sliš.

»To je začetek uspešnega sodelovanja med dvema prijateljskima mestoma

- Osijekom in Mariborom. Bilo nam je v čast, ker smo imeli priložnost nastopati s tako vrhunskim zborom kot je Lipa iz Osijeka. Jeseni pričakujemo obisk Lipe v Mariboru,« je rekel Stanko Eršte iz Mariborskega okteta.

Gostje iz Slovenije so prvič nastopali v Osijeku in to je bil tudi njihov prvi samostojni koncert na Hrvaškem. Koncert je organiziralo društvo Stanko Vraz, pokrovitelji pa so bili Osiješko-baranjska

županija ter mesti Osijek in Maribor.

Tajnik Slovenskega kulturnega društva Zvonko Horvat je poudaril, da je bil to prvi projekt povezovanja Osijeka in Maribora in prva konkretna potrditev prijateljstva, odkar sta se leta 1995 mesti ob Dravi pobratili. »Kot most med obema narodoma in kulturama želimo s tem nastopom zblížiti obe mesti, katerih prijateljstvo je bilo do zdaj samo na ravni mestnih predstavnikov,« je rekel Horvat.

SLOVENSKO-HRVAŠKI ODNOSI PO ARBITRAŽNEM SPORAZUMU ZNOVA LB/NLB

Nov »mejni« prehod

Izboljšanje odnosov med državama je bilo znova začititi konec maja, ko je nekdanji mejni prehod Brezovica pri Metliki/Brezovica Žumberačka med Slovenijo in Hrvaško tudi uradno postal eden najbolj nevsakdanjih mejnih prehodov v obeh državah. Uradno sicer ni odprt, je pa v dogovoru med zunanjima ministroma Samuelom Zbogarjem in Gordanom Jandrokovičem postal »prehodna točka«, ki jo lahko uporabljajo le tovornjaki metliškega podjetja Kolpa. Ta družba ima v nekaj kilometrov oddaljenih Radatovičih na Hrvaškem svoje podjetje. Zaradi zaprtega prehoda (po uvedbischengenskega režima) in sila zapletenega poteka meje na tem področju se je tovorni promet med podjetjema, ki ju loči le deset kilometrov, podaljšal na več

kakor 90 kilometrov, s tem pa so se povečali tudi stroški in v Kolpi so celo razmišljali, da bi Polirko preselili v Metliko.

Arbitražni sporazum pod streho

Referendumu o arbitražnem sporazumu na Hrvaškem, ko je bilo v Sloveniji najbolj vroče, niso namenili velike pozornosti – ne politiki, ne mediji. Zunanji minister Jandrokovič je sicer dejal, da Hrvaška spremlja vse, kar se dogaja v zvezi z referendumom. Premierka Jadranka Kosor je izrazila pričakovanje, da se bodo Slovenci odločili v skladu z dejstvom, da smo dobri sosede in bomo tukaj za vedno živeli skupaj: »Pričakujem, da se

bodo odločili tudi v skladu z dejstvom, da resnično radi prihajajo na Hrvaško, da imajo radi hrvaško morje in da so tukaj zelo dobrodošli gosti in turisti in da so s številnimi Hrvati postali veliki in pravi prijatelji.« Ko so volivci v Sloveniji podprli sporazum, se je oglasil tudi hrvaški predsednik Ivo Josipović: »Uspeh referendumu o arbitraži je pomembna zmaga za Slovenijo, Hrvaško in Evropo.«

Hrvaški komentatorji so bili ob izidu referendumu skoraj popolnoma enotni – ocenjevali so, da je v Sloveniji zmagal razum in da so volivci »na oslovsko klop zgodovine posadili trgovce s slovenskim domoljubjem, kjer je tudi nji-

hov prostor. Na srečo, je denimo pisal Novi list, je obstajala »druga Slovenija«, ki ne sanja invazije Savudrije, okupacije Istre, forsiranja Mure in druge nebuloze okovanih umov«. Komentatorji so se strinjali, da je Janša veliki poraženec, saj so se Slovenci odločili za dogovor, kompromis in sodelovanje, ne pa za »penasto radikalno in nacionalistično retoriko«.

LB se vrača na dnevni red

Komaj je bil arbitražni sporazum pospravljen z mize, že se je na njo vrnila Ljubljanska banka. Omenjati se je namreč začelo, da bo Slovenija blokirala zaprtje pogajalskega poglavja o svobodi gibanja

kapitala, dokler NLB ne dovolijo poslovanja na Hrvaškem. Guverner Hrvaške narodne banke (HNB) Željko Rohatinski, ki že leta blokira vstop NLB na hrvaški bančni trg, je dejal, da to ni novost. »Uradno še ne vemo, kaj bodo predlagali, slišati pa je namige, da bodo Hrvaško poskušali prepričati, da nadaljuje pogajanja pod pokroviteljstvom banke za mednarodne poravnave v Baslu (BIS),« je dejal Rohatinski. Tako rešitev predvideva tudi pogodba o nasledstvu, vendar na Hrvaškem menijo, da pogajanja niso smiselna, ker so pred leti že propadla. Kljub pesimizmu pa je zdaj HNB pripravljena vnovič poskusiti, če bodo za to vse naslednice SFRJ. »Vladi smo pripravljene svetovati, naj sprejme ta pogajanja,« je izjavil Rohatinski. »Povedal sem že, da je HNB pripravljena dati dovoljenje Ljubljanski banki, ko se reši vprašanje varčevalcev, ne da bi pri tem prejudicirali končno rešitev. Če pa hrvaška vlada sodi, da je vstop v Unijo tako pomemben, da bo sama iz proračuna vrnila dolg varčevalcev, HNB temu ne bo nasprotovala,« je še dejal guverner. Slovenski visoki predstavnik za vprašanja nasledstva Rudi Gabrovec se je odzval takole: »V tem trenutku podpiram razmislek Hrvaške, da bi se vprašanje starih deviznih hranilnih vlog v skladu z ratificiranim dunajskim sporazumom o nasledstvu reševalo s pogajanjem v okviru BIS. Naše stališče je vseskozi bilo, da je treba mednarodne pogodbe spoštovati.«

Oglasil se je tudi slovenski premier Borut Pahor in napovedal, da bodo težave z LB kmalu rešene. »Blokade ne bo,« je v pogovoru za HTV

odgovoril na vprašanje, ali bo Slovenija posegla po blokadi. »Razlogov za blokado, za načelno ustavitev vseh zapiranj in odpiranj poglavij, ni. Tako kot vse druge države, 26 preostalih in mi, pa ima Slovenija pravico, možnost in tudi dolžnost, ko gre za varovanje svojih interesov, da se prek evropske komisije pogaja z vašo vlado o tem, pod kakšnimi pogoji bo zaprla oziroma odprla kakšno poglavje,« je

dejal premier, ki pa ga skrbi četrto poglavje, prost pretok kapitala. »Nekatere izjave s hrvaške strani, da LB ne bo mogla priti na hrvaški bančni trg, ker ni rešeno vprašanje deviznih varčevalcev, pomenijo, da Hrvaška kot nova članica EU diskriminira eno državo. To je v nasprotju s pravili kluba, v katerega se pridružujete,« je dejal Pahor. Dodal je, da so bili v Ljubljani in Bruslju »vznemirjeniki« zaradi takšnih izjav guvernerja HNB. »Jaz pa sem opozarjal, da je treba videti tudi drugi del njegove izjave, ki je optimističen. Prvič je bilo od guvernerja mogoče slišati, da se bodo morda odločili, da gredo v Basel. Torej bodo spoštovali pogodbo o sukcesiji,« je dejal premier in dodal, da če se bo to zgodilo, ovir Slovenije ne bo. S Kosorjevo pa da sta se dogovorila,

Novice iz domovine

da bodo do 9. julija, ko se bosna srečala na Croatia Summitu v Dubrovniku, poskušali najti rešitev, če ne prej, pa tam.

Mesić znova »udaril«

Z izjavo »Zdi se mi, da ta Janša ni ravno uravnovešen«, je diplomatski škandal skoraj povzročil nekdanji predsednik države Stjepan Mesić. To je dejal svojemu nasledniku Ivu Josipoviću in premierki Jadranki Kosor v neformalnem klepetu, ne da bi vedel, da je v bližini vklopljena kamera Nove TV. Mesićevo opravičilo za neprimerno izjavo je bilo pričakovano. Pojasnil je, da je imel v mislih neuravnovešeno politiko predsednika SDS:

»Janša sedaj zastopa povsem drugačna stališča od tistih, o katerih se je dogovoril z bivšim premierom Ivom Sanaderjem.« Zato je Janša neresen politik, je sklenil. Tisti, ki nekdanjega predsednika poznajo dovolj dobro, menijo, da je Josipoviću prišepnil le tisto, kar je tudi mislil.

Manjšina znova v ustavi Hrvaški sabor je četrtič v zgodovini samostojne države spremenil najvišji akt v državi. Za slovensko manjšino na Hrvaškem je najpomembnejše, da bo po 13 letih spet zapisana v ustavo, iz katere jo je leta 1997 črtal takratni predsednik Franjo Tuđman. »Seveda je že bil čas, da nas

vrnejo v ustavo, in seveda smo zadovoljni z odločitvijo sabora, saj smo to zahtevali vrsto let. Z izbrisom nismo veliko izgubili, saj so naše pravice urejene v ustavnem zakonu, je pa to bila pred 13 leti žalitev za nas, izkoristili so nas za višje politične cilje,« je povedal Darko Šonc, predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Za manjšino je vrnitev v ustavo simboličnega pomena.

In še nogomet...

Dvostranske odnose je zaznamoval tudi nogomet. Za izvirno domislico se je odločil spletni portal Index, ki je dal na naslovnicu slovensko zastavo in napis »Naprej, sosedi. Lahko posodite Keka?«. »Sprememba naslovnice, ki smo ji dali prepoznavni slovenski pečat in podporo sosedom, je v le nekaj urah izzvala navdušenje v Sloveniji in za par odstotkov popravila odnose med državama,« so zapisali na naslovnici. »Navijamo za vse naše sosede in normalno je, da so nam Slovenci ljubši od Alžircev, Američanov in Angležev. Za to posebno podporo smo se odločili predvsem zato, ker je bilo v zadnjem času popularno delati na poslabševanju odnosov, mi pa pri tem nočemo sodelovati. Preprosto ni res, da Hrvatit sovražijo Slovence, kakor ne verjamemo, da vsi Slovenci sovražijo Hrvate. Tisti, ki sovražijo, so vedno najglasnejši. Zakaj jih tokrat ne bi preglasili mi, ki ne sovražimo,« je namero Indexa pojasnil ustanovitelj portala Index Matija Babić.

Rok Kajzer in arhiv Dela

SLOVENC NA HRVAŠKEM ZA ARBITRAŽO

Slovenski volivci so 6. junija na referendumu s tesno večino potrdili sporazum s Hrvaško o arbitražnem reševanju mejnega spora. Za arbitražo je glasovalo 51,54 odstotka, proti pa 48,46 odstotka upravičencev. Glasovanje je potekalo tudi na slovenskem veleposlanstvu v Zagrebu. Med okoli deset tisoč upravičenci na Hrvaškem jih je na volišče prišla le peščica, skupaj 144. Od teh jih je bilo 133 za, 10 pa proti.

Pogovarjali smo se

OTO REISINGER, KARIKATURIST SLOVENSKEGA RODU: ZANIMA ME MAJHEN ČLOVEK Z VSAKDANJIMI PROBLEMI

Ob otvoritvi razstave karikatur v Slovenskem domu smo Ota Reisingerja povabili k pogovoru za Novi odmev. Razkril je nekaj zanimivih podrobnosti o svoji karieri, tudi o precepu med cenzuro in samocenzuro, zvedeli pa smo tudi, kdaj so ga privabile bele strmine.

Ota Reisingerja poznam dolga leta po njegovih karikaturah na zadnji strani Vjesnika. Da je slovenskih korenin, sem prebrala v likovni enciklopediji, ko sem zbirala podatke za monografijo o slovenskih ustvarjalcih na Hrvaškem, za poglavje Slovenske barve v hrvaški likovni umetnosti. Na otvoritvi razstave Kogoj – Fabijanić, o kateri poročam v rubriki Kulturna obzorja, sem njega in njegovo ženo Pavico spoznala tudi osebno. Oto Reisinger je po razstavi karikatur v Slovenskem domu dal nekaj intervjujev za zagrebške časopise ter gostoval na radiu in televiziji. Veseli me, da je naša razstava tako odmevala.

Ko je prišel na dogovorjen intervju za Novi odmev v Slovenski dom, sva ga z Miro z veseljem dočakali. Najprej sem ga vprašala, če pozna naš časopis. Skupaj sva prelistala jubilejno 40. številko. Pohvalil je lepe fotografije in odličen papir ter obljubil, da bo Novi odmev prebral doma. Z naslednjim vprašanjem sva se preselila v njegovo otroštvo.

- Rodil sem se v Avstro-Ogrski monarhiji, v Prekmurju, v Rankovcih pri Murski Soboti leta 1927. Oče Karl je bil Slovenec iz Podčetrčka, mama Romana roj. Comini, pa Furlanka iz Artenia pri Vidmu. S starši in starejšo sestro smo živeli v Rankovcih pri premožni teti, posestnici. Oče se je začel ukvarjati z gradbeništvo. Izdelovanje gradbenih elementov ga je pripeljalo v Zagreb. Takrat nisem bil star niti eno leto. Ko je oče sodeloval v gradnji mostu v Pančevu, smo dve leti živeli v Beogradu. Rad se spomnim, da nas je obiskoval mamin sorodnik, ki je bil papeški nuncij. Po vrnitvi v Zagreb je oče nadaljeval z gradbeništvo, gradil je mostove, škofijo.

Kdaj ste se začeli ukvarjati s karikaturo?

- Imel sem štirinajst let, ukvarjal sem se z atletiko. Pred nedavnim preminuli športni novinar Žarko Sušić je vedel, da lepo rišem in mi je ponudil, da v prostorih HAŠK-a razstavim svoje karikature športnikov. Nekaj jih je bilo objavljenih v tedniku Šilo. Dobil sem tudi prvi honorar, kar me je posebej razveselilo. Po maturi sem se vpisal na študij arhitekture. Diplomiral sem šele leta 1958, ker sem veliko časa posvečal risanju karikatur za časopis Kerempuh.

Postali ste priznani avtor doma in po svetu.

- Moji junaki Pero, njegova žena Klara in sin Štefek so vstopili v vsak dom. Objavljal sem v časopisih VUS, Start, Arena, nekaj let sem bil sodelavec nemškega Quicka, nizozemske Panorame in švicarskega Nebels paltera. Moje karikature je objavljalo tudi slovensko Delo.

Niste se posvečali samo karikaturi.

- Ukvarjal sem se tudi s plakati, razglednicami, koledarji ter ilustracijami za knjige in časopise. Objavil sem tudi nekaj knjig, stripovska serija o Štefeku pa je doživela tri izdaje.

- GORE GLAVU, MOMCI! UPRAVO SAM ČUO DIVNU VIJEST, JAPAN VEĆ IZLAZI IZ RECESIJE!

Kako to ,da še nimate monografije?

- S tem bi bilo veliko in preveč dela. Bilo bi celo nemogoče. Veliko gradiva je izgubljenega. Kako napraviti selekcijo med nekaj tisoč narisanimi karikaturami? Prav zdaj Frano Dulibić pripravlja knjigo s karikaturami, ki so nastale zadnja leta.

Pred dvema letoma ste imeli retrospektivno razstavo v Klovičevih dvorih v Zagrebu, zdaj ste se predstavili v Slovenskem domu. Kako je prišlo do te razstave?

Slovenski dom je že pred nekaj leti izrazil željo, da bi gostoval pri vas, verjetno zato, ker sem slovenskega porekla. Težko smo se dogovarjali, saj se mi ni dalo kopati po ogromnem številu risb. Naposled me je nagovoril Frano Dulibić. Izbral je okoli 50 karikatur, ki so izšle v zadnjih treh letih v Vjesniku. Napravil je dobro izbiro, ker so raznovrstne, vse pa se nanašajo na vsakdanje življenje. Mislim, da je razstava zelo uspela. Vesele me, da je prišlo toliko ljudi, ki spoštujejo moje delo.

Kot ste že omenili, ste bili tudi športnik.

- Tako je. Z atletiko sem se ukvarjal od 14. leta. Dolgo časa, vse do leta 1985, sem bil tudi novinarski reprezentant v smučanju. Leta 1947 sem sodeloval na prvi mednarodni smučarski tekmi. Tekmovali smo doma, po Sloveniji, Bosni, Avstriji, Franciji.

Vaše karikature so vedno aktualne. Kako je bilo z objavljanjem karikatur v časih, ki niso bili preveč svobodni, in kako je danes?

- Nikoli nisem imel velikih problemov. Morda tudi zato, ker sem včasih kar sam sebe cenzuriral. Tu in tam pa mi je le uspelo objaviti problematično karikaturu. Mogoče je niso razumeli. Danes nimam nobenih težav. Dnevna politika me ne zanima, zanima me le majhen človek s svojimi dnevnimi problemi. Večkrat se sprašujem, koga sploh še zanima karikatura. Vjesnik, za katerega tedensko narišem šest karikatur, ima nizko naklado. Danes so časopisi polni rumenih tem. Z razstav, koncertov, gledaliških predstav se piše samo, kdo je prišel in s kom ter kako je bil oblečen. Televizijski program je poln raznih bigbrothersov, farm, plesov z zvezdami ... Kam to pelje?

Ob koncu našega pogovora (mudilo se mu je na obvezno vsakodnevno kavico v kavarno Dubrovnik s svojimi pajdaši) sem mu zaželela dosti zdravja, mirno roko, dobre ideje za vsakodnevno karikaturu. Čestitala sem mu tudi za 60-letnico zakona s Pavico in 70-letnico prve objavljene karikature.

Polona Jurinić

- OBZIROM NA KRIZU, OBEĆANI USKRŠNJI IZLET U ŠPANJOLŠKU MORAO SAM REPROGRAMIRATI U POPODNEVNI IZLET U ŠPANSKO!

Preteklost v sedanjosti

ANTON VRAMEC: PISATELJ V KAJKAVSKEM NAREČJU

V zgodovini hrvaške književnosti in hrvaškega jezika velja slovenski rojak Anton Vramec za začetnika kajkavske književnosti in enega najbolj plodnih piscev v kajkavščini. Čeprav je svoj jezik imenoval »szlouenzki«, ga je zgodovina slovenske literature prezrla.

Anton Vramec se je rodil leta 1538 v Ormožu ali njegovih okolici. Na ozemlju današnje Hrvaške je živel in deloval od leta 1567 in vse do svoje smrti leta 1588, ko je umrl v Varaždinu. Napisal je dve knjigi in je avtor prvega hrvaškega tiskanega zgodovinskega dela.

Iz Ormoža v Varaždin

Vramec je študij teologije začel leta 1558 na Dunaju in nadaljeval v Rimu, kjer je bil hkrati kaplan bratovščine sv. Jeronima. Leta 1567 je tam dosegel doktorat iz teologije in filozofije. Poleti leta 1567 je prišel v Zagreb, verjetno na povabilo škofa Juraja Draškovića, ki mu je kot najbolj izobraženem sodelavcu zaupal različne naloge. Leta 1568 je postal kanonik (kot najmlajši v škofiji) in se vključil v politično in kulturno življenje banovine Hrvaške. V saboru je zastopal kapitelj, bil je banov poslanec, komisar. Župnik na Griču v Zagrebu je postal leta 1569. V letih 1571–1582 je bil arhidiakon (škofov namestnik) v bekšinskem, varaždinskem in dubiškem arhidiakonatu. Vmes je bil dve leti župnik v Brežicah.

Leta 1582 so mu odvzeli kanoniško čast in beneficije, verjetno, ker se ni hotel odreči svoji družini. Nato je bil župnik v Stenjevcu v Zagrebu, od leta 1584 in do smrti leta 1588 pa po zaslugi zagrebškega škofa Petra Herešince župnik v Varaždinu. Oženjen je bil z Lucijo in imel z njo sina Mihaela, ki je dedoval po njem posestvo v Ormožu in Rigoncah pri Brežicah.

Literarni dosežki

Vramec se je v kajkavsko književnost uvrstil z dvema knjigama, s Kroniko in Postilami. Obe je natisnil Janez Mandelc, prvi slovenski tiskar. Kronika je izšla leta 1578 v Ljubljani, Postile pa leta 1586 v Varaždinu.

Naslov prve Vremčeve knjige se v celoti glasi: Kronika vezda znovich zpravljena Kratka Szlouenzkim iezikom. To je prvo hrvaško tiskano zgodovinsko delo in opisuje zgodovino sveta od začetkov do sodobnosti, s poudarkom na Hrvaški. V

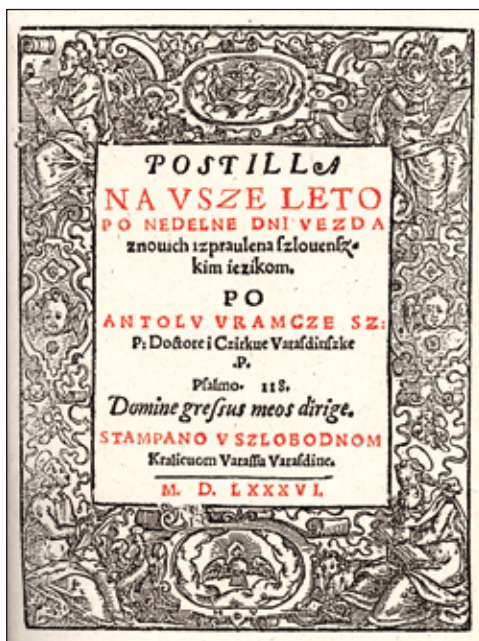
tistih časih je veljalo za poučno in zabavno branje. Kroniko je Vramec posvetil škofu Draškoviću, hrvaškim redovom in stanovom. Ohranjena primerka (hranijo ju v Narodni univerzitetni knjižnici v Ljubljani in Narodna i sveučilišni knjižnici v Zagrebu) se v besedilu za leto 1235 nekoliko razlikujeta. Postila je izšla v dveh delih, s pridigami za nedelje in praznike (Postila po nedelne dni in Postila pod godovne dni). To delo je posvetil škofu Herešincu.

Obe knjigi slonita na tujih zgodovinskih oziroma cerkvenih predlogah. Vramec jih je večje pretil v novo celoto, prežal s svojim humanističnim duhom, domoljubjem in stilom. V jeziku je razviden vpliv kajkavščine, štokavščine in govora Vremčevega rojstnega kraja z ene strani, z druge pa knjižne tradicije cerkvenoslovenskega jezika hrvaške redakcije.

Vramčeva Kronika

To delo iz 16. stoletja je zanimivo tudi za današnjo znanost in bralca, zlasti zaradi uporabe ljudskega jezika. Vendar pa Kronika pripada času, v katerem je nastala. Za tedanje bralce je imela vrednost zgodovinske enciklopedije. V njej je povzeta zgodovina judovskega naroda, grške antike, nastanka posameznih nest, odkritij različnih najdb, prevajanja in tiskanja knjig, vseučilišč, grških filozofov, rimskih papežev in carjev, nemškega cesarstva, Slovanov, Ogrov, vojskovanja s Turki in tedanjega uničevanja krajev na območju današnje Slovenije in Hrvaške. Vramec je s Kroniko pričevalec kulturnih vezi med Slovenijo in Hrvaško, ki traja vse do danes.

Prilagodil Franc Strašek,
povzeto po besedilih Alojza Jembriha o hrvaško-slovenskih knjižno-jezikovnih vezeh

VRAMČEVA KRONIKA ZA POKUŠINO

Kako je bil v 16. stoletju videti »szlouenzki iezik«? Objavljamo odlomka iz Kronike.

»Ovoga sveta derži do potopa vodenoga, ima let jezera šest sto petdeset i šest. Na začetke z ništara stvori bog nebo, zemlo, morje i vsa vunih ka jesu. Adam i Eva najperva človeka besta stvorjena. Adam rodi Kajna i Abela. Abel beše ovčji pastir naj prvi. A Kajn težak prvi varaš na soncem shode ali z roko načini i imenuva varaša svojega sina pervorogenoga imenom Enoh. Tubal spevanje, organe. Laut, citaru i ostalo igro in spevanje najpervi zmisli, našel i začel jest. Tubalkain ali tobel brat njegov najpervi kovač i ki je našel zrezavanja.«

»1521. Spraviše na Nemceh Varaše Wormacie Karol cesar vzhini gde Lutera Martina proteribva i pregna. Požgaše Turki Tnin i vzeše grad Orloučica peč ouo vreme. Soliman turski car Dolenji Belgrad vze i zavzi veliki del Vogerske, Slovenske i Harvatske zemle pod svoje ladanje i gospodstvo podbi i podega ouo vreme.«

NEPOZNATA ILI ZABORAVLJENA PROŠLOST (6. DIO)

U ovom broju Novoga odmeva nastavit ćemo s predstavljanjem knjige Petra Strčića Prvi tabor Hrvata Istre i Kvarnerskih otoka, u kojem se objašnjava pojam tabora, skupova na otvorenom u XIX. stoljeću naroda Austro-Ugarske u sklopu širokih narodnih pokreta.

Napominjemo da se u tekstu spominje „cislajtanijski“ dio habsburškog carstva, što je naziv za tzv. austrijske zemlje u bivšoj Austro-Ugarskoj. Riječ „cislajtanijski“ doslovno znači: s ove strane Leithe, tj. rijeke Lajte, desne pritoke Dunava, kojom je djelomično tekla granica između Austrije i Mađarske do 1918. godine.

Povijest tabora

Tabori u 19. stoljeću nisu pronašli Hrvata, a ni Slovenaca, iako su ih Hrvati održavali prema slovenskim uzorima. Tabori su u to doba dio širokog nacionalnog pokreta Čeha, Slovenaca u njihovim raskomadanim zemljama i, na koncu, Hrvata u Istri i na Kvarnerskim otocima. Korišteni su kao jaka sredstva u borbi protiv političkog, gospodarskog, kulturnog i prosvjetnog ugnjetavanja što su ga vršili Nijemci i ponijemčeni Česi i Moravljani u Češkoj i Moravskoj, Nijemci i nemškutari, Talijani i talijanaši u Sloveniji, u hrvatskoj Istri i na Kvarnerskim otocima.

Češki se tabori pokret razmahao krajem šezdesetih godina u doba jačanja njemačkog pritiska, nakon toga što je Austrija pretvorena u Austro-ugarsku monarhiju, nakon što su Češka, Moravska, Slovenija, sjeverni i južni dio Hrvatskog primorja (Istra, Dalmacija i otoci) potpali pod zapadni, austrijski cislajtanijski dio habsburške carevine. Održavanjem skupština – tabora – na otvorenim prostorima, došlo je do masovnog okupljanja puka, do javnih istupa u obrani narodnih prava protiv nasrtaja tuđinaca i njihovih domaćih privrženika. Pod utjecajem tabora dolazilo je do življeg kretanja, do brže opće politizacije velikih dijelova češkog, slovenskog, hrvatskog naroda i do radikalizacije njihovih zahtjeva.

Prvi tabor u Sloveniji

Ubrzo nakon što su stvorene zakon-

ske mogućnosti, krajem 1867. godine, Slovenci su održali svoj prvi tabor 9. kolovoza 1868. godine u Ljutomeru. Do polovine 1869. održan je čitav niz tabora na kojima se okupljalo na desetke tisuća ljudi iz svih krajeva Slovenije, pa tako i iz slovenskog, najsjevernijeg dijela istarskog poluotoka. Između ostalog, na taberima se zahtijevalo ujedinjenje slovenskih zemalja, javnu upotrebu materinjeg jezika, odlučniju obranu od njemačkih i talijanskih nasrtaja, suradnju s drugim južnim Slavenima itd. Ohrabren narod okupljen u takvoj množini i svjestan svoje snage, odlučnije je nastupao, pa se s protivnicima čak i fizički obračunavao.

Prvi tabor u Istri

Slovenski se tabori pokret postepeno spuštao i prema moru. Tako je – prvobitno zabranjeni - sežanski tabor održan 29. svibnja 1870., a onda su se pokrenuli i Slovenci Istre. Oni su tabor održali 1870. godine – prvi u Istri uopće - kod Kubeda. A tada su došli na red i Hrvati u Istri i na Kvarnerskim otocima.

Ogromna većina stanovništva u najzapadnijim dijelovima Hrvatske – u Istri i na Kvarnerskim otocima – tada su bili Hrvati; gotovo svi su bili seljaci. Samo tu i tamo bilo je Hrvata koji se nisu neposredno bavili poljoprivredom, već su živjeli kao svećenici, trgovci, pomorci, itd. Osim svećenika, gotovo da i nije bilo fakultetski obrazovane inteligencije, pa Hrvati tada gotovo da i nisu imali svojih odvjetnika, liječnika, trgovaca, veleposjednika, činovnika, itd. Nasuprot tome, Talijani su bili sabijeni uglavnom u nekoliko obalnih gradića. Njihov, a time i istarski vladajući sloj, bio je ojačan osobito onda kada je s kraja pedesetih godina dio austrijskih činovnika morao napustiti lombardijsko i venecijansko područje, u doba kada je talijanski narod na Apeninskom poluotoku bio na putu konačnog ujedinjenja u jedinstvenu nacionalnu državu. Time su vladajući talijanski krugovi u Istri dobili, osim odnarođenih Hrvata (talijanaša), nove pomoćnike u potalijančivanju hrvatskog stanovništva. Austrijanci su također dobili mogućnost širenja nijemstva i među Hrvatima i među Talijanima u Istri.

U takvim prilikama uspijevala su se šezdesetih godina u 19. stoljeću uspješnije othrvati samo neka središta u Istri. Među njima su se isticali otok Krk i Kastavština.

Pripremio Zdenko Jurinić

KULTURNA DOGAJANJA

ZAGREB DOX

– Ta najzanimivejši in najuspešnejši filmski festival, šesti zapored, je potekal od 28. februara do 7. marca. Predvajan je bil tudi film Marija hodi tiho, intimistično in sugestivno poetično delo, zgodba o življenjski in ustvarjalni poti priznane fotografinke Marije Braut. Ko se je po zakonskem brodolomu pri 38 letih nepričakovano znašla na ulici, se je posvetila samotarskemu in, kot sama pravi, čarovniškemu delu umetniške fotografinke. Marija Braut je z napolnjenimi osmimi desetletji življenja izjemno vedra, ostroumna in energična ženska, pravi dobri duh Zagreba, ki s fotoaparatom v roki hodi po ulicah Gornjega grada. Režiser filma je Marko Stanić, scenaristka pa Paula Bobanović.

MILETIĆEV FILM O LISINSKEM

– Ob obletnici prave hrvaške opere Ljubezen in zloba, ki je bila 28. marca 1846, so v koncertni dvorani, ki nosi ime skladatelja te opere Vatroslava Lisinskega, predvajali film Lisinski, režiserja Oktavijana Miletića. Film so digitalno restavrirali v produkciji Hrvaške kinoteke in Hrvaškega državnega arhiva. Prvi zvočni dolgometražni igrani film je bil posnet leta 1943 in premierno predvajan na veliki noč 9. aprila 1944 v zagrebškem kinu Evropa. »Slikopis iz življenja skladatelja prve hrvaške opere« je posnel takratni Državni slikopisni zavod. Naslovno vlogo nesrečnega hrvaškega skladatelja slovenskega porekla je odigral Branko Špoljar, tudi fizično podoben Lisinskemu. V filmu so nastopili najbolj priljubljeni igralci tistega časa, med njimi Hinko Nučič. Odlomke iz opere Ljubezen in zloba so peli Srebrenka Jurinac, Ivan Francl in Tomislav Neralić. Igrala je Zagrebška filharmonija v sodelovanju z Zborom in Baletom HNK. S filmskega platna se je prvič slišal hrvaški jezik. Takrat so običajen repertoar sestavljali nemški, madžarski in češki filmi. Politika ustvarjalcem ni prizanesla. Številni sodelavci filma so bili zaradi svojega umetniškega dela preganjani in obsojeni v povojnem režimu.

Kulturna obzorja

KOLOKVIJ OB 90-LETNICI ROJSTVA IVA FRANGEŠA

– V Društvu hrvaških književnikov je bil aprila strokovni kolokvij ob 90-letnici rojstva Iva Frangeša, znanstvenika, ki je trajno zadolžil nacionalno književno zgodovino pisje ter ponudil nove rešitve in pristope h kanonskim delom hrvaške književnosti. Na kolokvijju so se zbrali številni sodelavci, učenci in spoštovalci tega pomembnega teoretika. Akademik Frangeš se je rodil leta 1920 v Trstu, umrl pa je leta 2003 v Zagrebu. Od leta 1983 je bil dopisni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Skupaj z akademikom Jožetom Pogačnikom sta leta 1997 pripravila dvojezično knjigo August Šenoa: Karanfil sa pjesnikova groba – Nagelj s pesnikovega groba. Šenoa je to pesem posvetil Francetu Prešernu. Frangešovo kapitalno delo je Zgodovina hrvaške književnosti (1987).

MOJSTRSKI CIKLUS HRT

– Na koncertu Mojstrskega ciklusa 22. aprila je Simfonični orkester HRT gostil svetovno priznanega hornista Radovana Vlatkovića. Izvrstni glasbenik se je predstavil s koncertom za rog in orkester v Es-duru Krešimirja Baranovića, skladanim za profesorja na glasbeni akademiji v Zagrebu Prerada Detička. Detičkov učenec Vlatković je z v izvedbi remek dela prikazal prirojeno muzikalno povezanost univerzalne in lokalpatriotske glasbe, ki sodi v svetovni repertoar. Na sporedu je bila tudi skladba Hymnus Stanka Horvata in 4. simfonija v G-duru Gustava Mahlerja za sopran in orkester. Nastopila je gostja iz Slovenije Martina Burger. Dirigiral je maestro Mladen Tarbuk.

VLADIMIRJU VIDRIČU ZA 135. ROJSTNI DAN

– 30. aprila, na dan, ko se je rodil Vladimir Vidrič (1875–1909) je bila v Matici Hrvaški predstavitev zvočne knjige njegovih pesmi. Za 27 pesmi v interpretaciji Miljenka Brlečića je glasbo napisal Arsen Dedić, ovitek pa je oblikoval Boris Burić. Vladimir Vidrič se je rodil v Zagrebu. Po očetju je bil slovenskega porekla. Svoje Pesmi je objavil leta 1907, tri leta pred prezgodnjo smrtjo, v lastni nakladi.

PROMOCIJA KNJIGE POPKORN

– V Profil Megastoru v Zagrebu je bila 13. maja predstavitev romana Popkorn Andreja E. Skubica. Skubic je eden najbolj znanih in nagrajevanih sodobnih slovenskih piscev. O avtorjevem novem romanu so spregovorili avtor, prevajalka Jagna Pogačnik in urednica Ana Grbac.

JOŽE CIUHA V KOPRIVNICI

– V novi razstavno-prodajni galeriji Cuker škatuljica je bila 22. maja odprta razstava akademskega slikarja in pesnika Jožeta Ciuhe. Navzoče je pozdravila lastnica galerije Nataša Hrupec, razstavo pa je odprl njen soorganizator Milorad Kovačević. Poudaril je, da je v življenju vedno iskal ljudi velike duše in srca, in da je to prepoznal v osebnosti Jožeta Ciuhe, saj iz njegove umetnosti sije univerzalni duh. »Ko nimamo ničesar, razen ljubezni, imamo rešitev.« Ti verzi Jacquesa Brella, ki so v sozvočju s Ciuhovim slikarstvom, so dopolnili doživetje pomembne razstave.

Jože Ciuha se je rodil leta 1924 v Trbovljah. Ukvarja se s slikanjem, grafiko, mozaikom in literaturo. Predstavljal se je na več kot 400 samostojnih in 300 skupinskih razstavah. Med drugim je prejel nagrado Prešernovega sklada, francoski naslov viteza lepih umetnosti in literature ter avstrijski častni križ znanosti in umetnosti prvega reda. Je član ruske Akademije znanosti.

GOSTOVANJA

– Na desetem Naj, naj, naj festivalu, ki je v organizaciji zagrebškega gledališča Žar ptica potekal od 6. do 11. aprila in imel na sporedu kar osemnajst predstav, je Slovenijo zastopala predstava za otroke Zeleni deček.

Drama Slovenskega ljudskega gledališča iz Celja je 30. maja gostovala v Hrvaškem narodnem gledališču s predstavo Jesenska sonata Ernesta Ingmarja Bergmana.

Na 27. tednu sodobnega plesa, ki se je odvijal od 24. maja do 4. junija v Zagrebu, na Reki in v Splitu so bile izvedene tri premiere, med njimi evropska koprodukcija, ki je nastala v sklopu projekta Beyond Front v To Whom It May Concern (Tistim, ki jih to zadeva) slovenskih koreografov Rosane Hribar in Gregorja Luška.

Na 34. dnevih satire, ki so potekali

od 4. do 19. junija v Satiričnem gledališču Kerempuh v Zagrebu, je bil najbolj zanimiv avtorski projekt Olivera Frlića Preklet naj bo izdajalec svoje domovine v produkciji Slovenskega mladinskega gledališča iz Ljubljane.

JANČIČ V BRODU

– V Likovnem salonu Vladimir Becić v Slavon-skem Brodu je bila konec maja odprta razstava Stanka Jančića. Na

ogled so bila dela, ki zastopajo posamezna obdobja kiparjeve umetniške poti (analitična serija Torza, dela kod Eskalator, Vadnica strukture in Čaj ob petih ter skice za spremembe v javnem prostoru).

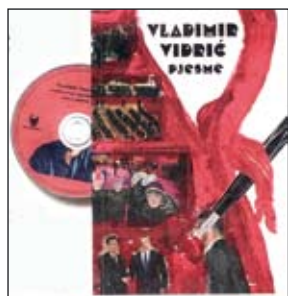
FESTIVAL PRIX MARULIĆ 2010

– Na 14. mednarodnem festivalu igrane in dokumentarne radio drame v Hvaru, ki ga pripravlja dramski program Hrvaškega radia, je med 15. in 21. majem sodelovalo 36 producentovskih hiš iz 26 držav z 61 oddajami. Nagrado Grand prix Marulić je osvojila kratka radioforma Hamlet režiserja Matjaža Fariča in urednika Aleša Jana v produkciji AGRFT. Trije različni prevodi Klavdijevega monologa iz Hamleta iz leta 1899, 1961 in 1997 so poudarili razlike v interpretaciji istega teksta, pokazali pa tudi, da problemi kljub spremembam v jeziku, družbi in komunikaciji ostanejo isti.

FESTIVAL SV. MARKA

– Na zaključnem koncertu festivala (17. aprila – 8. maja) so v Cerkvi sv. Marka nastopili Zagrebški solisti. Ansamblu sta se priključila vrhunska solista, avstrijski basist Alfred Burgstaller in njegova soproga mezzosopranistka Marjana Lipovšek. Umetniki so nizali glasbene vrhunce: Corellijeve stavke, suite Ottorina Respiglija, recitativ iz Bachove kantate, duhovno arijo Johanna Michaela Haydna in koncertno arijo Wolfganga Amadeusa Mozarta. Marjana Lipovšek je z interpretacijo Haydne kantate Ariadna na Naxosu potrdila vrhunsko pevsko muzikalnost in navdušila številno publiko. Točkam s solisti je dirigiral maestro Vladimir Kranjčević.

Kulturna dogajanja spremljala Polona Jurinić

V ISKANJU ESTETSKE UTOPIJE

Pod pokroviteljstvom premierjev Hrvaške in Slovenije, Jadranke Kosor in Boruta Pahorja, je bila 31. marca v zagrebški gliptoteki HAZU odprta skupna razstava hrvaškega arhitekta Nenada Fabijanića in slovenskega oblikovanja Oskarja Kogojja pod naslovom V iskanju estetske utopije.

Ravnateljica gliptoteke Arijana Kralj je dejala da se je projekt dveh umetnikov začel na pobudo slovenske vlade, nato pa prerasel v enkratno sodelovanje s prijateljskimi stiki. Izhodišče razstave je dolgoletna povezanost obeh umetnikov, ki se dobro poznata.

Umetnika spregovorita

Nenad Fabijanić je poudaril da je razstava plod sodelovanja in prijateljstva. Z Oskarjem Kogojem sta hotela registrirati delček skupnega dela, druženja, komunikacije in profesionalnih odnosov. Zahvalil se je obiskovalcem in dejal, da se počuti kot na podelitvi oskarjev. Oskar Kogoj je dodal, da je premieroma prinesel majhno zvezdico, ki bi

mora-
la simbolizirati
resnico, lepoto in
dobroto, z upanjem, da
se čez leto spet srečamo in da bo takrat
prinesel zlato zvezdico.

Navzoče sta nagovorila tudi premiera Borut Pahor in Jadranka Kosor; ta je

razstavo tudi odprla. Oba sta si razstavo z zanimanjem pogledala.

O razstavi

Razstava Kogoj – Fabijanić je potrditev tradicionalnih kulturnih vezi med Slovenijo in Hrvaško, pa tudi zagotovilo za še bogatejšo in močnejšo povezanost v prihodnje. Umetnika sta že vrsto let v us varjalnem dialogu, vendar se prvič skupaj pojavljata na neki razstavi. Kljub razlikam, ki so neizogibne glede na njuni področji in njun temperament, so med njima skupne točke in podobnosti.

Kogoj plemeniti predmete, namenjene v glavnem vsakodnevni uporabi, izziva čudenje, tako da izdeluje artefakte, ki imajo kot unikati muzejsko vrednost. Vendar so namenjeni vsakdanji uporabi, da bi z lepoto dali življenjskemu prostoru višjo raven in globlji smisel. S svojim naravnim dizajnom Kogoj nakazuje presenetljivo podobnost naravne in človeške stvaritve, povedano drugače, usodno povezanost človeka in narave.

Fabijanić projektira urbane objekte: trge, sprehajališča, ulice, v katerih preudarno usklajuje staro in novo. To novo niso samo elementi reda in strukture, ampak tudi oprema, kot so na primer klopi, svetilke, fontane, pa tudi plastični poudarki. Vsi imajo značilnosti umetniškega predmeta, ustvarjajo novo estetsko identiteto okolja oziroma mu zagotavljajo višjo urbanost.

Oba raziskujeta uporabo organske forme, mehkote in gladkosti, oblosti in krivulj, prav tako pa tudi različnih tekstur na predmetih, ki se

tradicionalno izdelujejo ročno ali industrijsko. Oba imata rada naravni material: les in kamen, steklo in plemenite kovine, odlično poznajta tehnologijo, funkcijo in ergonomijo. Oba rada eksperimentirata, izzivata čudenje in se igrata, vzbujata asociacije in aluzije, s čimer banalno spreminjata v enkratno in posebno. Poleg tega, da se njuni objekti uporabljajo, hkrati veselijo, dvigajo in navdihujejo. Ob tem, da vzbujajo estetski občutek, pa imajo tudi etično sporočilo: optimizem in vero v človekovo sposobnost, da vsakdanjost spremeni v raj, ustvarjen s človeško roko.

Polona Jurinić

Oskar Kogoj se je rodil leta 1942 v Mirnu pri Gorici, kjer tudi živi in ustvarja. Diplomiral je leta 1966 na umetniški akademiji v Benetkah. Med letoma 1969 in 1971 je bil oblikovalec v novogoriškem Meblu, v letih 1972–75 pa docent in vodja oddelka za industrijsko oblikovanje na mednarodni univerzi v Benetkah in Firencah. Od leta 1972 je svobodni oblikovalec, od leta 2004 pa tudi redni profesor na Univerzi v Novi Gorici. Sodeloval je na številnih skupinskih in samostojnih razstavah doma. Prejel je veliko nagrad in priznanj, doma in na tujem. Nenad Fabijanić se je rodil leta 1951 v Zagrebu, kjer tudi živi in ustvarja. Diplomiral je leta 1974 na zagrebški arhitekturni fakulteti, kjer je leta 1977 postal asistent, leta 2000 pa redni profesor na katedri za arhitektonsko projektiranje. Med letoma 1999 in 2003 je bil predsednik Združenja hrvaških arhitektov. Je član in sodelavec HAZU. Je avtor številnih projektov in realizacij ter dobitnik pomembnih domačih in tujih nagrad in priznanj.

Ustvarjalnica

**Irena
Hribar-Buzdovačič:
PRI DOHTARJU**

*Ko dohtar pravi ne kadit,
je škoda zdravja, škoda dnarja,
si mislim: naj se gre solit,
saj on bi rabil dimnikarja.*

*Pa pravi: ne več pit,
ker da bo treba v grobek it .
Poslušam ga, ne pijem več,
al pijem pa tud ne manj
in tak se mam še zmeraj fajn.*

*Pa o dieti govori,
da se kar milo mi stori,
pa zopet pravim,
kaj on ve,
mi brani to, kar on pač sme.*

*In da se ljubiti več ne sme,
ker da mi počlo bo srce,
da škodi mi vznemirjenje....
Oj, to gorje, pa kaj se če.*

*Edino pustu je pr mir
mi petje in moj zbor,
le reku je: TA JE ČIST NOR.*

**Klara Žel:
DRAGOM NAŠEM
TONETU**

*Tone naš je gazda kuće,
uvijek on nam nešto vuče,
da članovi imali bi kaj piti
i to bratski hoće razdijeliti.
S kamerom nas snima,
promatra i glavom klima,
mislil on si jasno svoje,*

*ali uvijek on je dobre volje.
Za priskočit' gdje god treba,
nema ništa tu bez njega.*

*Nek' poživi nam još dugo ...
a što mu treba druga.
Živio.*

**TAJNICI
SLOVENSKOG DOMA**

*Dragoj našoj Miri
dobra duša viri.
Iz obitelji je fine,
posjeduje sve vrline.
Dobar ima glas
i vitak joj je stas.
Ona mira nema,
uvijek nešto sprema.
Trči sim ' tam' i maše,
ispunjava želje naše.
Jednom rukom tipka,
drugom već pipka.
Štipa čvrsto i ljubi
i za čas se izgubi.
Na sve ona stigne,
uspūt i namigne.
Nas za kosu vuče,
čovjek mora da se povuče.
Al' na jako kratko
jer od nje to je slatko.
Za njom srce dalje tuče
i k njoj nas opet vuče.
Bog daj čim dulje je moguće,
s njome biti u buduće!*

**Taja Pavlin:
ZA TIANO**

*Modre oči,
majhne ročice,*

*drobne nožice
gledajo me in se mi smejijo.
V topli sapici vetra me objamejo.*

MARJETICA

*To je moja sestrice,
ki je kot marjetica.
Ker je tako drobena,
ji pravimo metuljčica.*

KOBILICA

*Tam vsa zelena skače,
preko travnikov, gozdov.
Skoči dalje kakor ti.
A ne veš, da ti sledi?*

REŠITELJ

*Misliš si,
da rešitelj tega sveta si.
Ki ga varuješ,
ki tečeš za njim
in ga rešuješ.
To ni res.
Ubijaš svetlobo
namesto teme.
Sanjaš, da rešil bi vse.*

SMEJOČI OBRAZI

*Smejoči obrazi gledajo me,
a jaz ne vem,
če to je pravi nasmeh.
A lahko mi ti poveš,
če to je res?
Odgovori mi pravilno.
Prosim te vse življenje.
BALON IN SONCE
Rdeč balon
sije na nebu kot sonce.
A ni.*

*Sonce je nekdo, ki se ti smeje,
ko nekdo nasmeh ti podari.*

IGRAŠ IN IGRAŠ

*Igraš in igraš,
na uho mi šepetaš.
Le kaj mi govoriš?
Povej mi naglas,
da slišim tvoj glas.*

VPRAŠAJ

*Vprašaj se ti,
ki sprašuješ me vse stvari.
A jaz naj ti odgovorim vse.
In sprašuješ me,
a ne zmanjka ti
besed in ne vprašanj –
a ponoči ne spiš,
ves čas se sprašuješ,
sam sebi govoriš?
Zakaj sem, vprašaj,
zakaj sam sebe sprašujem,
- zakaj ne spim?*

**JAZ ZATE
NAREDILA BI VSE**

*Jaz zate
naredila bi vse,
a ti zame nič,
kar prosila bi te.
Le zakaj tako je življenje?
Tam med ljubeznijo
naj vsakdo najde svojo pravo pot.
Ko jo išče dneve in noči,
jo naposled najde.*

*Taja Pavlin je rojena
9. 2. 2001.*

IZ SILVINOVE VREČE AFORIZMOV, MISLI IN ŠAL

Kada ti se ispuni nada – izgubio si čar nadanja.
Vse lahko narediš, samo ne neljubiti tisto, kar ljubiš!
Redkost je, da je človek tako moćan, da ne potrebuje ljubez-
ni, prijateljstva in življenja v skupnosti.
Moda mijenja odjeću i dizajn. Neki su političari skloni
modi – mijenjaju stranke i stavove.
Stepenicom za stepenicom popeo se do vrha političke kari-
jere, no zavrtjelo mu se u glavi pa se – strmoglavio.
Uživali su u blagodatni korupcije – do doskoka USKOKA!
Ko interes prevzame igro, konec je ljubezni in prijatelj-
stva.
Pribojavao se smrti pa je izbjegavao u novinama čitati
osmrtnice, e da ne bi pročitao svoje ime.
Nesrećen je človek, ki ne pozna veselja, šale in smeha.
Čovjek bez volje neka ne očekuje da mu bude bolje!

Silvin Jerman

PREGOVORI SO ZAKLAD LJUDSKE MODROSTI

*Sreća grajena na nesreći drugoga, ni prava sreća.
Sreća je v nesreći, ki si se ji izognil.
Sreća pomaga le tistemu, ki si sam pomaga.
Vsak je svoje sreće kovač.
Zadovoljstvo srca – srečo ti da.
Zamujena sreća je nesreća.
Za srečo ni nikdar prepozno.
Zlato se preizkuša v ognju, ljudje v nesreći.
Če ne bi bilo bolečine – ne bi bilo velikih del.
Med vrsticami se lahko marsikaj prebere.
Ljudske pesmi so zlata zakladnica melodij, ki
kažejo značaj ljudstva*

JAMA PEKEL

Milijone let je potok Ponikvica tekel po planoti Ponikvanskega krasa, pronical skozi apnenčasta tla in sredi Spodnje Savinjske doline ustvaril čarobno

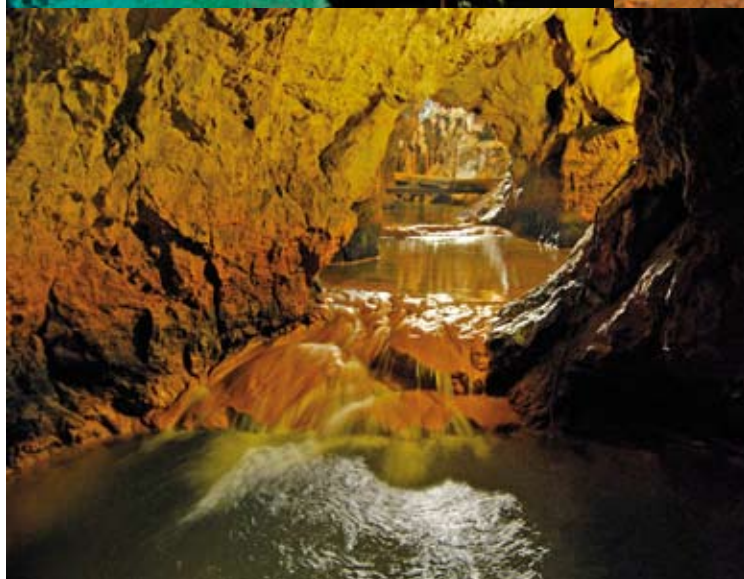
kraško jamo. Kanček domišljije nam nad vhodom v jamo razkrije podobo hudiča. Pozimi, ko je zunanja temperatura nižja od temperature v jami, se iz vhoda včasih kadi. Zato so se naši predni-

ki jame bali in ji nadeli ime jama Pekel.

Jama Pekel je kraška jama, stara več kot 3 milijone let in ima bogato zgodovino. Leži sredi Ponikvanskega krasa, dobre 4 km severno od Šempetra v Savinjski dolini. Je ena največjih za turiste urejenih kraških jam na Štajerskem. Jama je izdolbel tok potoka Ponikvica, ki pred jama ponikne, iz nje pa priteče z imenom Peklenščica. 1159 metrov dolga pot po jami je lahko speljana in lepo vzdrževana. V jami spoznamo tako vodno kot suho kraško jamo, saj je sestavljena iz dveh etaž. V spodnjem, vodnem delu jame pot poteka ob potoku Peklenščica in vodi do največje znamenitosti v

jami, do najvišjega slovenskega, za obiskovalce iz neposredne bližine dostopnega podzemnega slapa s štirimi metri vodnega padca. Zgornji, suhi del jame krasijo raznolike kapniške oblike. Ker voda s seboj prinaša različne snovi, so kapniki v jami obarvani v različnih odtenkih rdeče in rjave barve.

V jami Pekel živijo številne rastlinske in živalske vrste. Na stenah, po stropu ter v vodi se bohotijo lišaji, mahovi in alge, v jami pa se skrivajo tudi hroščki, pajki, polžki, raki in netopirji. Jama zapustimo skozi umetno izdelan izhod na vrhu, kjer stopimo nazaj na sonce sredi prelepega pokrajinskega parka, kjer stoji tudi Turistični dom.

Dom in svet

15. POHOD PO AŠKERČEVI POTI

Pohod po Aškerčevi poti od Zidanog Mosta do Aškerčeva doma u Senožetima iznad Rimskih Toplica održan je 12. lipnja. Trasa pohoda je određena na uspomenu Antona Aškerc, velikog slovenskog pjesnika.

Taj tradicionalni pohod se održava svake godine na prvu subotu nakon 10. lipnja (dan smrti Antona Aškerc). Put vodi preko Marija Širje – Straže – Lukovice – pored Vrh Stražnik do Senožeta. Tu je velikim dijelom trasa stare rimske ceste. Tim putem je Aškerc iz Senožeta išao u Mariju Širje rodbini u posjete. Kako sam čuo, taj put su pred-

ložili nastavnici i učenici iz Rimskih Toplica prije 15 godina, a odmah su se pridružili i pomogli u organizaciji planinarsko društvo i ostala lokalna društva. Osim toga u Rimskim Toplicama djeluje i kulturno društvo Anton Aškerc. Tako je još jednom spojena kultura, umjetnost i povijest s pohodima u prirodi i planinarstvom. Takvih kulturno-povijesnih planinarskih pohoda i putova u Sloveniji ima čitav niz, na primjer Levstikova pot, Veliko Laščarska kulturno planinarska pot, Pot Valentina Staniča, Jurčičeva pot, Aljažev pot od doma do doma...

Vječnost je slavlje

Anton Aškerc je bio epski i baladni pjesnik, rođen 9. 1. 1856 u Globokom kod Rimskih Toplica, a umro je u Ljubljani 10.6.1912. U Senožetima je živio i danas su tamo Aškercu tj. njegov pranećak Augustin koji vodi lijepo seosko gospodarstvo i održava muzej, kuću s vrijednim i zanimljivim eksponatima od pokućstva, starog oruđa i drugih predmeta iz XIX. stoljeća.

Po završetku pohoda održana je kulturno-umjetnička priredba, a dan održavanja pohoda je proglašen Dan odprtih vrat na Aškerčevini. Iako je bilo vruće, bilo je vrlo lijepo, a organizatori već misle na 2012. godinu i 100-godišnjicu smrti Antona Aškerc. Tad će posebno označiti tu obljetnicu, a očekuju, da se i Slovenski dom uključi u to slavlje. Kažemo slavlje, jer smrt velikana je rođenje za vječnost, a ta vječnost je slavlje za velike ljude.

Zdenko Jurinić

Marija Širje

Straža

Lukovica

Vrh Stražnik

Senožete

NE POZABIMO SLOVENSКИH JEDI

Tokrat vam svetujemo zdrav dnevni jedilnik. Za zajtrk svetujemo rumeni čaj z rezino polnovrednega kruha, za kosilo pisano solato iz paprik in riža, za večerjo pa polnjene paprike. Če ste sladkosnedi, si privoščite še okusne jabolčne rezine.

Je paprika slovenska jed? Odkar je iz Južne Amerike prišla v Evropi in tudi v naše kraje, skorajda ni vrta, kjer ne bi bila posajena ta rastlina. Celo poletje in zgodnjo jesen je paprike v izobilju in se je lahko do sitega najemo. Nekatere vrste so pekoče, vse pa so malo sladke, izjemno sočne, zelo okusne in vsebujejo malo kalorij, veliko vitamina C, beljakovine, minerale in ogljikove hidrate, krepijo naš imunski sistem in nas, kot pravijo, varujejo pred gripo. Paprika nas nasiti, čisti organizem in je praviloma sestavni del diet.

PAPRIKE NA STO NAČINOV

Zelene paprike običajno polnimo, in sicer z rižem in mletim mesom ter jih dušimo v paradižnikovi omaki. Če si privoščimo nekaj več kulinarčne svobode, jih nadevamo z gobicami, skuto, raznimi zelišči, vegetarijanci s tofujem, seitanom, žitaricama.

Rumena paprika, ki je zrejša od zelene, je bolj sočna in tudi bolj aromatična. Pri kuhanju obdrži lepobar-

vo, v slast pa gre tudi surova. Vijoličasta paprika med kuhanjem spremeni barvo in postane zelena, zaradi močne barve je pogosto dodajamo solatam kot dekoracijo. Rdeča paprika je povsem dozorela, ima najbolj sladek okus, močno aromo in je vsestransko uporabna. Po okusu in videzu je izvrstna surova in v solatah.

Podolgovata madžarska paprika rumenkastobebe barve in s tanko kožo sodi med bolj mesnate ih hrustljave sorte. Sladokusci jo najbolj cenijo zaradi sladkega in pekočega okusa.

Podolgovata rdeča paprika – rog (sorodnik feferona) prihaja iz balkanskih držav. Posebej je priljubljena makedonska paprika. Zelo dobra je pečena (lahko se olupí), v solatah, za pripravo ajvarja, tudi posušena in mleta je zelo dobra.

Mini paprika, podolgovata, okrogla je modna muha, uporabna za dekoracijo.

Čili paprika je zelo zelo pekoč sorodnik paprik, med vsemi vrstami vsebuje največ kapsaicina, snovi, ki čiliju daje pekoč sloves.

PISANA SOLATA IZ PARIKE IN RIŽA

Potrebuje: 3 vrste paprike (po želji, vendar različnih barv), stebelno zeleno, nariban korenček, 200 g kuhane riža. Za preliv: jogurt, strok česna, šopek mešanih zelišč (po okusu), sol, poper.

Priprava: zelenjavo operemo in narežemo na rezine, dodamo nariban korenček, kuhan riž in vse prelijemo s prelivom. Postrežemo z rezino kruha.

POLNJENA PARIKA

Potrebuje: 200 g kuhane riža, rumeno papriko, 50 g šampionov, paradižnik, čebulo, rezino kuhane šunke, žlico olja, 1 topljeni sir, origano, sol, poper.

Priprava: papriko operemo, prerežemo na polovico, ji odstranimo semena in

jo dušimo približno 5 minut v litru vode. Na vročem olju prepražimo seseklano čebulo, narezane šampinjone in olupljen paradižnik ali pelate, dodamo narezano šunko in topljen sir ter po okusu začini-mo. Sestavine dobro premešamo z rižem in nadevamo obe polovici paprike.

JABOLČNE REZINE Z BEZGOVIM PRELIVOM

Potrebuje: 500 g polnomastne skute, 3 žlice medu, 1 kg jabolok, 1/8 l belega vina, 10 g sladkorja, 1 vanilin sladkor, sok 1 limone, ? l bezgovega soka, par žlic kokosove moke, malo masla ali margarine.

Priprava: Gladko razmešamo skuto in med. Jabolka operemo, narežemo na krhle ali rezine in jih damo v kozico. Zalijemo jih z vinom, dodamo sladkor, vanilin sladkor in limonov sok. Na majhnem ognju dušimo 5 minut. Jabolka poberemo iz tekočine in pustimo, da se ohladijo. Tekočini prilijemo bezgov sok in kuhamo dalje, da povre na polovico. V ponvi segrejemo maslo ali margarino in popražimo kokosovo moko. Jabolka zložimo na krožnike, prelijemo jih z medeno skuto, okrasimo s prepraženim kokosom in oblijemo z bezgovim prelivom.

RUMENI ČAJ

Rumeni čaj je zadnje čase postal zelo priljubljen. Zakaj? Je prijetnega okusa, ni grenak in kisel, je lepe barve. Pridobivajo ga iz čajevca *Camellia sinensis*, raste v planinah, kjer je čist zrak in kjer so razmere za gojenje čajevca odlične. Pravzaprav gre za enako rastlino, iz katere nastaja zeleni čaj. Razlika je ta, da lističe rumenega čaja trgajo v začetku leta, ko so ti še v popkih. Zaradi zgodnjega obiranja ostanejo v lističih shranjeni vsi antioksidanti, ki so nastali med razvojem rastline. Rumeni čaj pa ni priljubljen le zaradi lepe barve in prijetnega okusa, ampak tudi zaradi odličnih rezultatov pri hujšanju, kajti njegov kofein učinkuje poživiljajoče, daje organizmu energijo in vrača vitalnost. Rumeni čaj je zelo bogat z vitamini. Njegova priprava je enostavna: vodo je potrebno dobro segreti (do 80 °C), vrečko ali eno kavno žličko je treba preliti z vodo in pustiti 2-3 minute. Čaj je pripravljen. Po okusu lahko dodamo žličko medu ali primerno sladilo.

Ivanka Nikčević

Na počitnice v priljubljeno slovensko zdravilišče

Znan slovenski pregovor pravi, da je vsak svoje sreče kovač.

Če ga malo predružačimo, lahko rečemo, da ste tudi vi lahko kovač svojega dobrega počutja, zdravja in sreče.

*Zato poskrbite za pravi odmerek gibanja, sprostitve, počitka in prijetnega druženja v enem izmed najbolj priljubljenih slovenskih naravnih zdravilišč, v **Termah Šmarješke Toplice**.*

Počitniški veseli avtobus iz Zagreba

od nedelje, 5., do nedelje, 12., septembra 2010

Počitniški paket vsebuje:

brezplačni avtobusni prevoz v terme in nazaj • 7 polnih ali polpenzionov s kosilom ali večerjo v dvoposteljni sobi Hotela Šmarjeta**** ali enoposteljni sobi Hotela Toplice**** • neomejeno kopanje v notranjih in zunanjih termalnih bazenih, petkovo nočno kopanje s presenečenjem, 1x vstop v center savn • tečaj nordijske hoje, organizirani sprehodi • kulturne in družabne prireditve: kuharske delavnice, koncerti, plesna glasba ob sobotah • 10 % popust na zdravstvene in wellness storitve v zdravilišču • darilo: termalna masažna kopel.

Odhod avtobusa: nedelja, 5. september, ob 14. uri pri trgovini Bauhaus, Jankomir (na začetku Zagreba).

7 dnevni počitniški paket		Redna cena	Posebna cena
Hotel Šmarjeta**** (1/2 soba)	polni penzion	497,70 EUR	403 EUR
	polpenzion 1/2	453,60 EUR	369 EUR
Hotel Toplice**** (1/1 soba)	polni penzion 1/1	504,00 EUR	408 EUR
	polpenzion 1/1	459,90 EUR	374 EUR

Navedene cene so v EUR in že vključujejo vse popuste (akcijske, upokojske in klubske). Turistična taksa je 1,01 EUR na dan.

POPUSTI ZA OTROKE: en otrok do 12. leta v sobi z dvema odraslima - gratis, drugi otrok - 50 % popust.

TERME
šmarješke toplice

Tel.: 07/ 38 43 400, booking.smarjeske@terme-krka.si, www.terme-krka.si